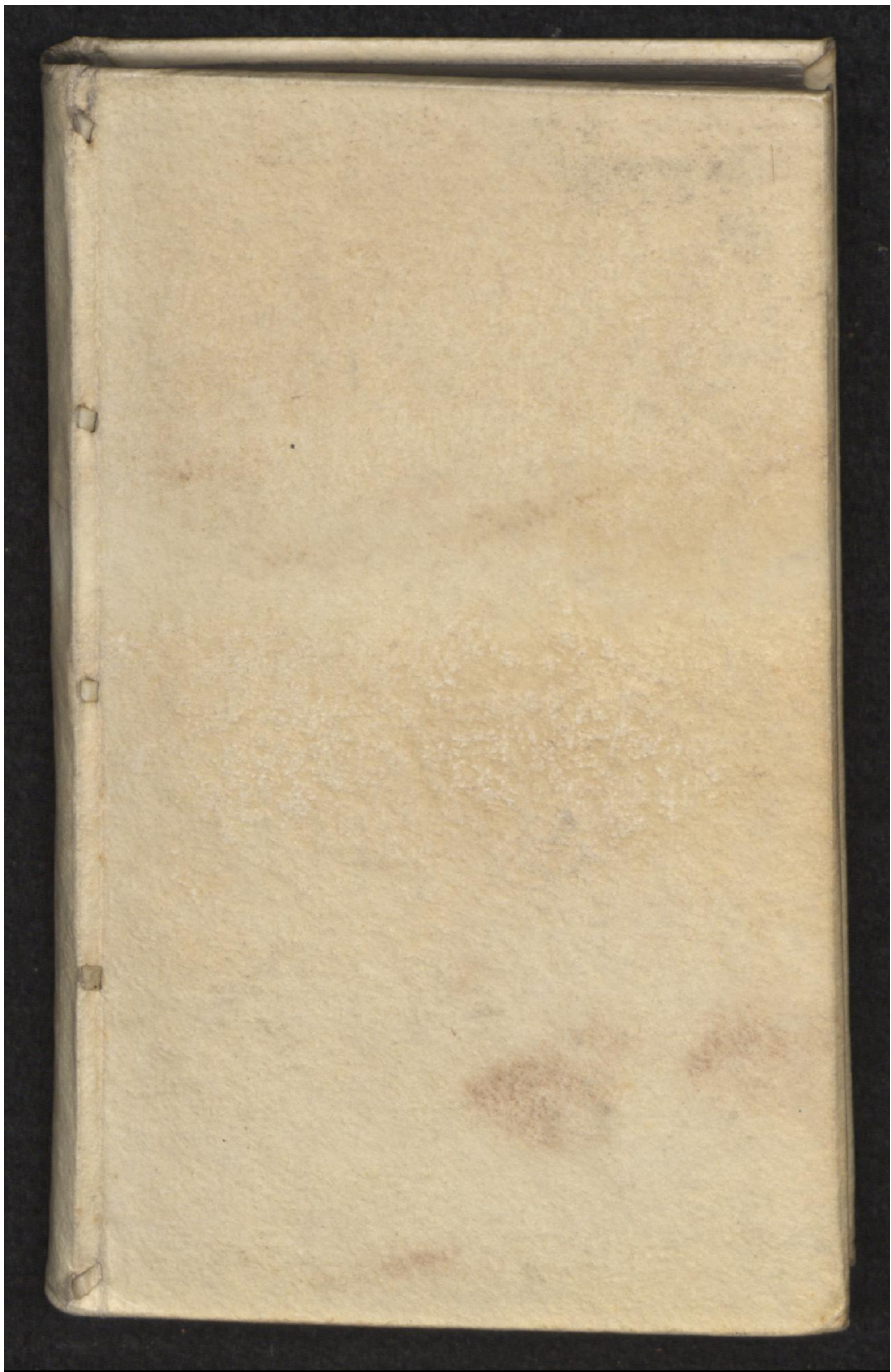
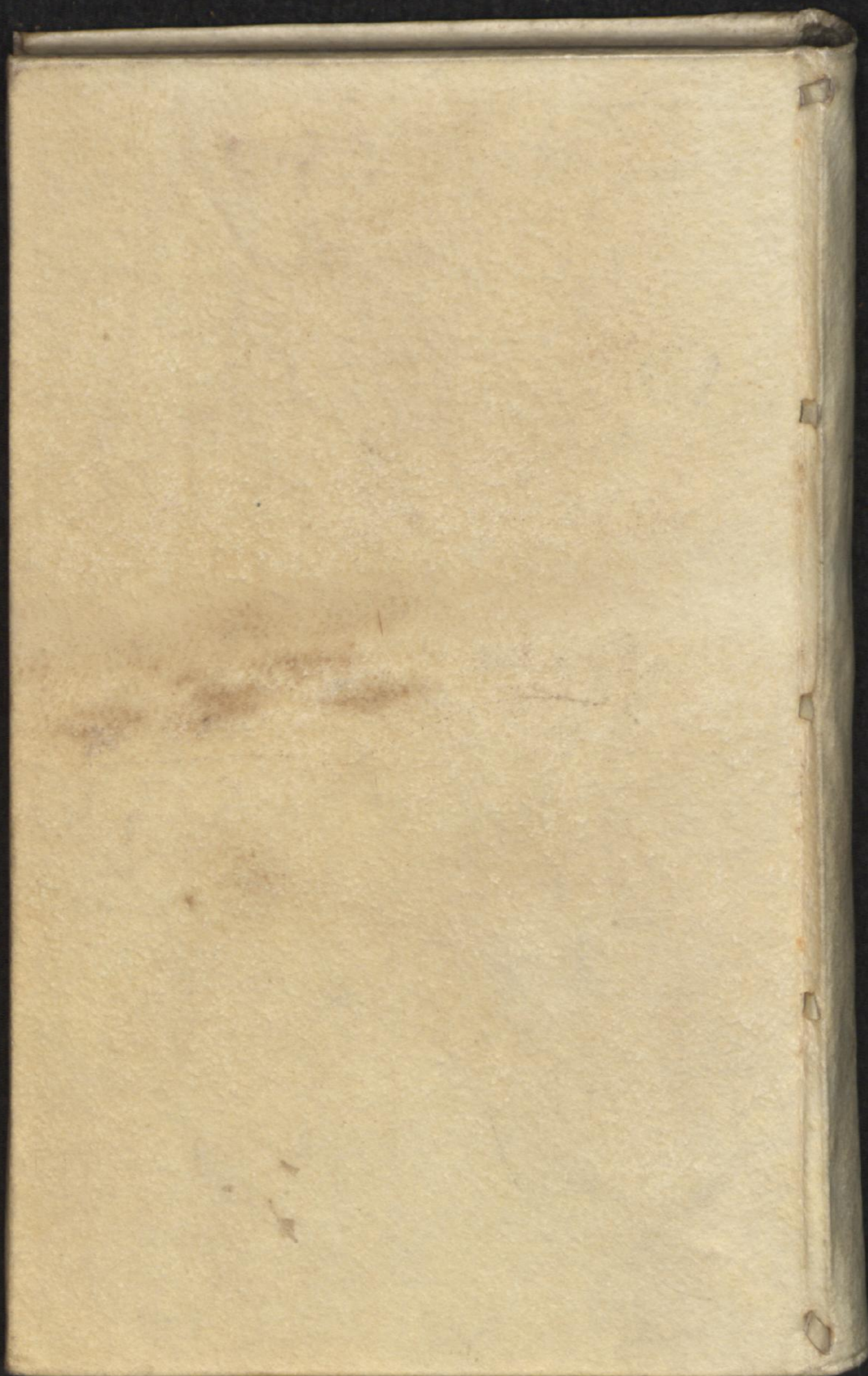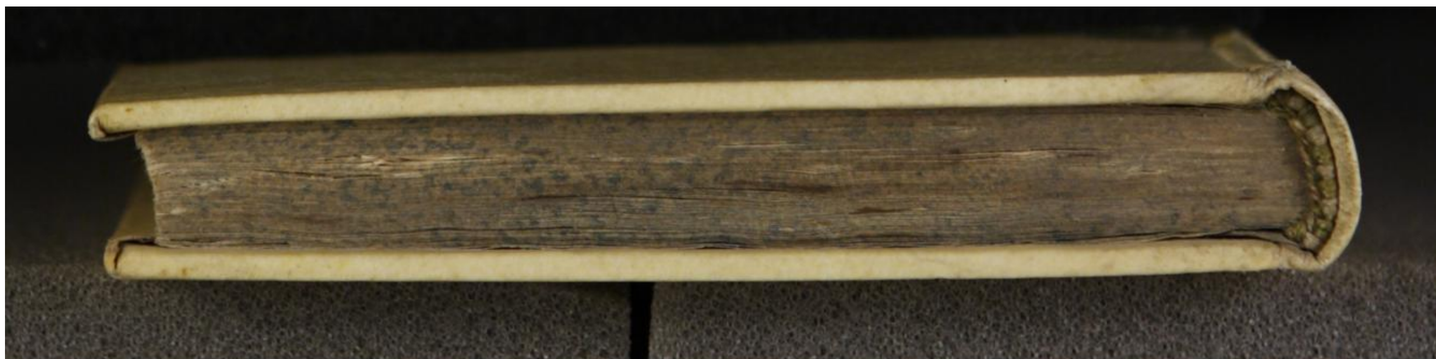
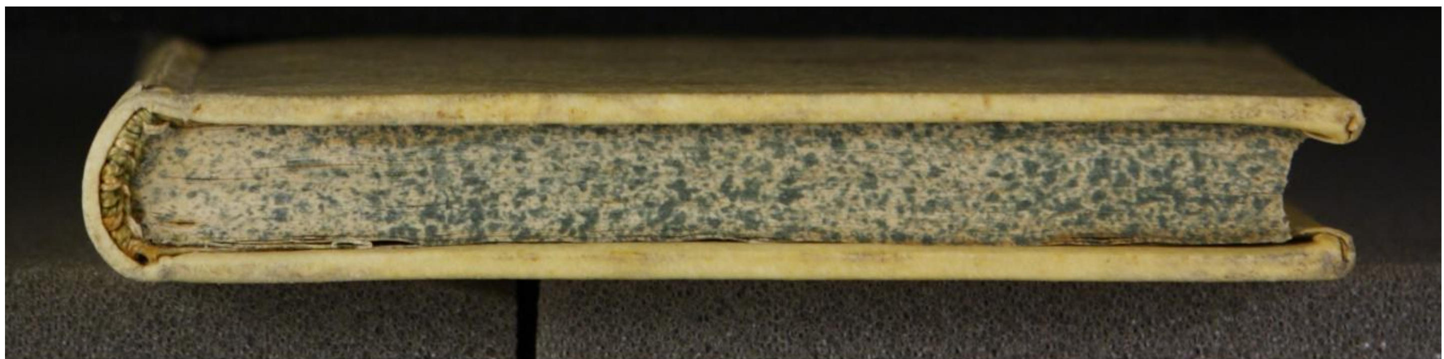

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

BIBLIOTHECA REGIA
* HAFNIENSIS *

EXEQVIÆ SERENISSIMO PRINCIPI, AC DOMINO, Dn. FRIDERICO II. DANIÆ, NORRIGIÆ &c. REGI POTENTISSIMO ET pientißimo, cum fieret ejjus Majjestati funus Roschildiæ, Nonis Iunij, Anno CIↃ IↃ XIIC. in arce Hafniensi factæ,

à

NICOLAO LAVRENTII F. ARCTANDRO Nidrosiensi.

HAFNIÆ,
Impreßit Laurentius Benedictus.
M. D. XC.

ILLVSTRIBVS, GENEROSIS, AC MAGNIFICIS DOMINIS, Dn. Gubernatoribus, & cæteris Senatoribus Regni DANIÆ &c. prudentissimis, Dominis & patronis suis submissâ observantiâ perpetuò colendis, salutem & Spiritum Sapientiæ, Iusticiæ & pacis precatur,

NICOLAVS LAVRENTII F.
Arct. Nidros.

QVOD IN SACRÆ SCRIPTVRæ monumentis, illustres, magnifici & generosi Domini Gubernatores, & Senatores, Domini & Mecænates amplissimi, Dij nuncupantur, qvicunq; Magistratus funguntur munere, nemo in ea appellatione momentum inesse leve existimet. Nam & functionis hujjus dignitatem & excellentiam ob oculos ponit: & magistratibus ingentem stimulum addit, qvo ad officium excitentur: simulq; subditos admonet, qvæ magistratui cuj parere tenentur obedientia & reverentia debeatur.

Exod. 22.
Psal. 82.
Iohan. 12.

I.
Excellentia officij magistratus.

Primùm enim magistratuum munus non modò sibi probari, acceptumq; esse hac appella-

pellatione testatur Deus: verum etiam significare vult, mandatis suis instructos & institutos, ac divinâ avthoritate in terris præditos esse, Deiq́ personam omninò sustinere, cujjus vicarios qvodammodo inter mortales agunt. Rom. 13.
Nam & potestatem nullam esse nisi à Deo institutam, Spiritus Sanctus tradit, & qvæ existunt potestates divinam esse ordinationem:
ac præsides non pro hominibus sed pro IEHO- 2. Par. 19.
VA judicare, ejjusq́ ministros esse benè agen- Rom. 13.
tibus in lavdem: malis ad iram ultores. Qvare jam nulli dubium esse debet, qvin civilis potestas, vocatio sit non modò avgustissima, & summæ dignitatis ac excellentiæ in totâ humani generis societate: sed coram Deo etiam sancta & legitima, utpote qvæ á Deo ordinata & sancita, ejjus & nomen refert, & vices qvodammodo in hac vita agit & sustinet.

II. Vnde Magistratus ad faciendum officium excitabitur.

Qvæ assiduis cogitationibus animo Magistratum revolvere decet, cum immensum calcar illi addere, qvo ad officij curas fideliter obeundas excitetur, & eximium solatium afferre possit, qvo muneris sui difficultates (qvæ sanè nec pavcæ nec leves sunt) leniat ac mitiget. Qvantum enim pietatis, sapientiæ, justiciæ, clementiæ & integritatis studium? Qvantam veritatis, innocentiæ, humanitatis

& temperantiæ curam à se ipso exigere oportet eum, qvi se Dei vicarium esse novit, divinoq́; fungi officio? Avt qvâ conscientiâ judicij æqvitatem pervertere, avt amoris vel odij, favoris vel iracundiæ, metus vel aliorum cæcorum affectuum impetu, depravare: avt προσωποληψία, vel donorum acceptione iniqvitatem admittere avdeat, qvi in Dei viventis tribunali se collocatum, & Divinæ justiciæ ministrum & executorem constitutum meminit? Qvin potius summâ curâ, indefessâ sedulitate, vigilantiâ & industriâ operam det, ut cujjus locum tenet, ejjusdem & bonitatem, sapientiam, justiciam, veritatem, sanctitatem, & virtutes, vivâ imagine mortalibus repræsentet, ne si in contraria vitia deflexerit, nomen DEI in ipso blasphemetur, ipseq́; in eum contumeliosus existat, dum sacrosancta ejjus judicia polluit, & pervertit. Itaq́; cum suorum judicum animos, Iosaphat exhortatione religiosâ, ad diligentiam in officio rectè præstando accendere vellet, nullum habuit argumentum efficacius, qvo eos in suam sententiam pertraheret, qvàm qvod modò commemoravimus, videte, inqvit, qvid
2. Par. 19. agatis, non enim pro homine judicium exercetis, sed pro Deo, qvi vobis in negotio judicij

affu-

affuturus eſt. Nunc igitur ſit pavor Domini ſuper vos, cuſtodite & facite. Eſt enim IEHOVA Deus noſter ab iniqvitate, & habendâ perſonarum ratione, muneriſq; acceptione alienus.

Horum enim verborum compendio, duobus membris abſolvuntur, qvæ magiſtratui meditanda & facienda ſunt. Nam primo proponuntur ea qvæ ad officij curam judices & præſides invitabunt, ut nimirum meminerint ſe loco Dei conſtitutos, ejusq; eſſe judi- Devt. 1.
cium qvod exercent: & qvod ipſe tanq̃ ſupremus juſticiæ præſes, in re judiciaria adſit, ut indè colligant eum futurum ἀντευεργετικόν, *& defenſorem, ſive, ut ipſe loqvitur, ſcutum & mercedem valde magnam, ſi voci illius* Geneſ. 15.
obediverint, & in commiſſo munere fidelitatem & æqvitatem ſuam ſtudiosè ej probaverint & declaraverint: ut nulla cauſſa ſit cur humanæ potentiæ, avt violentiæ metu, à recto tramite deflectant. Sin verò opus Domini fravdulenter egerint, bonum malum, & ma- Eſaiæ 5.
lum bonum dicentes, & tenebras in lucem, ac lucem in tenebras convertentes, vel ſontes abſolverint ob munera, & inſontibus jus ſuum eripuerint, intelligant ſibi non defuturum juſtum & ſeverum ultorem & vindicem, qvi

Sapien. 6. *eorum facta excutiet, & consilia examinabit,*
Officium magistratus in quibus consistit. *illosq; horribiliter & repentè invadet, in potentes potenter animadvertens.*

Deinde præcipua capita officij eorum qui civili funguntur magistratu compendiosè indicantur. Quorum primum est, ut Deum
1.
Psalm. 2. *timeant, quemadmodum & Psalmus præcipit inquiens: Prudenter agite Reges, erudimini judices terræ. Servite IEHOVÆ in timore, & exultate in tremore. Prima igitur pietatis & Religionis sit cura, ut Magistratus tan-*
Sapien. 6.
Rom. 13. *quam ministri regni Dei & ipsius servi, cogitatione & metu iræ ac judicij divini adversus peccatum expavescant, & omnia delicta quæ Creatoris volūtati & mandatis adversantur,*
1. Pet. 5. *sedulò fugiant, seq́; potenti manui DEI reverenter submittentes, in totâ vitâ, ad normam verbi omnia consilia, omnesq́; actiones gubernent, Deumq́; colant, invocent, diligant, &*
Esai. 49. *fideles Ecclesiæ nutricij sint. Cultum quoq́; Dei si eversus vel corruptus fuerit restituant: aut si purus fuerit, eam Religionis curam gerant, ut sub ipsis syncera & incolumis floreat, atq́; ad posteritatem incorrupta transmittatur. Hæ enim partes magistratibus præcipuè à Deo injunguntur: sicuti æquum est eos tuendo & asserendo ejus honori operam impendere, cuj-*

jus vicarij sunt, & cujjus opus est qvod Reges Prov. 8.
regnant, & consiliarij decernunt justa: qvod
Principes imperant, illustresq; sunt omnes judices terræ.

Alterum est, ut custodiant & faciant, 2.
scilicet ea qvæ sunt officij. Nam civilis potestatis munus non tantum ad primam legis tabulam, sed etiam ad secundam se extendit. Vult igitur Dominus, ut qvi alijs præsunt, fidem & diligentiam suam qvoq; testatam reddant in præstandis eis, qvæ posterioris tabulæ mandata exigunt & reqvirunt. Qvæ Ieremias pavcis Ierem. 22.
complexus, illis denunciat, ut faciant judicium & justiciam, liberent vi oppressum de manu calumniatoris: peregrinum & viduam, & pupillum ne contristent: ne injuriam faciant, & sangvinem innocentem ne effundant: Operam tamen dent, ne frustrà, ut Pavlus docet, Rom. 13.
gladium gestent, sed Dei se ministros ostendant, cum ad honorem & lavdem rectè agentium: tum ad irrogandas pœnas ijs qvi malè faciunt, & flagitiosè vivunt.

Præterea Iosaphati oratio monet, ut magi- 3.
stratus Deo, cujjus vices agunt, similes se præbeant in fugienda iniqvitate, & in vitanda προσωποληψίᾳ & muneris acceptione. Nam abominatio est, Solomone teste, apud Reges Prov. 16.

 facere

facere iniqvitatem: qvoniam in justiciâ fir-
Prov. 17. matur solium. Et, qvi impium justificat, &
qvi condemnat justum, uterq; abominatio est
Ibid. 24. Domino: atq; qvi iniqvo dicit, justus es: hujc
populi maledicunt & nationes. Injusticiam
Lev. 19. igitur in judicio fugientes judices, omni vitâ
studiosè (qvod Moses principibus, qvos in su-
Devt. 1. um locum suffecerat edicit) avdiant contro-
versias fratrum suorum, & justè de cavssis vel
civium inter ipsos, vel cum peregrinis judi-
cent, néve in judicijs ullam personarum ha-
beant rationem, sed tenues juxta ac potentes
avdiant, neq; timeant sibi ab ullo viro: qvia
Lev. 19. judicium Dei est. Non indulgeant præposte-
râ misericordiâ pavperi, nec honorent assen-
tando vultum magni, sed in justiciâ proxi-
mum suum judicent, cavssasq; decernant.

Exod. 23. Neq; munera accipiant qvi gladio ci-
vili armati sunt, qvoniam illa excæcant pru-
Syr. 20. dentes, & subvertunt verba justorum: & tan
qvam oris obstructio, repræhensiones impedi-
Deut. 27. unt: imò qvia maledictus à Domino qvi dona
Prov. 17. sumit, ut pervertat judicij semitas, qvi verò
Ibid. 15. odit munera, vivet: & qvi se justè gerit
æqvumq; loqvitur: injuriosum lucrum re-
Esa. 33. spuit, suam manum excutit, ne dona suscipi-
at: avrem obturat, ne sangvinem avdiat,
ocu-

oculosq́ ab injuriâ videndâ continet: is in excelsis habitabit, Regemq́ cœlorum in suâ pulchritudine (ut Propheta loqvitur) aspiciet.

Consolationem qvoq́ qvæ superius dicta sunt, eis qvi civili potestate funguntur, adferunt uberrimam, cum videant se in vitæ genere nec prophano, nec à Christianâ pietate alieno versari, sed sanctissimis occupationibus & negocijs distringi: utpote qvi divinæ legationis præfecti sint muneri. undè à DEO auxilium & consilium, in difficultatibus officij expectare possunt, qvod juxta promissionum tenorem, ipsos sit protecturus, viamq́ Psalm. 32. *qvâ sit eundum ostensurus, & eis oculo suo consulturus, modò pietatem sectantes seriò hoc petant, qvemadmodum Solomonis testatur* 1. Reg. 3. *exemplum & historia.*

Consolatio magistratus.

III.

Qvid subditi magistratui debeant.

Postremò & subditos admonet appellatio illa, qvâ Dij nuncupantur, qvi magistratum gerunt, qvæ obedientia & reverentia ipsis debeatur. Qvàm enim honorificè statuant de eorum functione sentiendum, qvos agnoscunt Dei vices sustinere, in Deiq́ tribunali in terris collocatos? Qvantum honoris, obedientiæ & timoris existiment eis impendendum, qvos avdiunt Dei loco constitutos, & divinâ avthoritate præditos esse? cum

Rom. 13. *Pavlus dicat: Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit. Qvi enim potestati resistit, divinæ ordinationi resistit. Non solùm itaq; propensis in eorum observationem animis, suam illis obedientiam probare studeant, in omnibus rebus, qvibus pietas & Reli-*
Actor. 4. *gio non magis Deo, qvam hominibus obedire, suo qvodam jure inviolabili postulat: sed etiam tanqvam Dei ministros & legatos suspiciant, revereantur, omnibusq; honorum sti-*
Rom. 13. *pendijs colant, non tantum propter iram, sed*
1. Pet. 2. *propter conscientiam. Hoc enim reqvirit Petrus, cum Regem honorari, & Solomon, qvũ*
Prov. 24. *Deum & Regem timeri præcipit.*

Neq; hic honor vivis solummodo exhiberi debet: sed etiam post obitum, lavdari scriptis & vivâ voce, gratâq; virtutum & nominis recordatione celebrari merentur ij, qvi genere, pietate, sapientiâ & justiciâ illustres extiterunt, & præclarè de Ecclesiâ & Repub. meriti sunt. Etenim ordo justiciæ hoc postulat, ut qvibus vitæ socia fuit virtus: ijs mortis comes sit gloria, perpetuaq; beneficiorum memoria. Qvod etiam DEus tanqvam singulare obedientiæ præmium pijs pollicetur
Psalm. 112. *& promittit. Nam Spiritus sanctus in Psalmo asserit, justum in æternâ futurum memoriâ.*

Id non tantum de DEO intelligendum est, qvod justi nunqvam oblivioni apud ipsum Esaiæ. 49.
tradantur, qvin semper eorum misereatur, Psal. 103.
sicut pater filiorum: & nomina ipsorum in Luc. 10.
cœlis scripta sint: Deoq́ complacitum dare & 12.
ipsis regnum: sed etiam de hac vitâ, qvod nimirum celebre nomen sint habituri, & memoria piorum grata etiam hominibus sit futura, qvi eam conservabunt, fidem, constantiam, patientiam, fortitudinem cæterasq́ eorum virtutes, sinceris elogijs prædicando, & ad posteritatem transmittendo. Hunc enim verum esse Psalmi sensum, antithesis illa apud Solomonem ostendit: Memoria justi erit in be- Prov. 10.
nedictionem: & nomen impiorum putrescet. Et qvod David alibi cecinit: Perdidisti impi- Psalm. 9.
um, nomen eorum delevisti in æternum, perijt memoria eorum cum ipsis. Nam si qvid memoriæ interdum conseqvuntur impij, id non cum lavde, sed cum perpetuâ ignominiâ conjunctum est: piorum verò recordatio, coram Deo, Angelis, totoq́ Ecclesiæ theatro benedicta censetur.

Qvamobrem decantari olim solitæ fuerunt in populo Dei virorum clarorum lavdes & encomia, sicuti ex ijs colligere promptum est, qvæ de Davide narrantur, qvod næniam

in Sau-

2. Sam. 1. *in Saulis & Ionathæ obitum composuerit, atq;*
in suo regno cani à subditis præceperit: & illis
2. Par. 35. *quæ de Iosiâ leguntur, quod omnes cantores in*
suis lamẽtationibus ejjus mentionem fecerint,
usq; ad hodiernum diem: eâ re apud Israëlitas,
in consvetudinem adductâ, sive solennibus
anniversarijs id factum sit, sive alio modo &
tempore. Siqvidem principum virorum &
heroum lavdationes, non in unâ qvondam
πανηγύρει, *consumebantur universæ: sed magno apparatu iterabantur qvotannis, in magnâ hominũ freqventiâ, populorumq; celebritate. Qvòd & hòc tempore in multis locis consvetudo obtinuit. Veruntamen omnia in hunc finem directa sunt, ut commendatio virtutis, ac præclari nominis defunctorum, superstites ad lavdatissimi exempli imitationem, & ad consectationem veræ gloriæ, qvæ virtutis est comes, invitet & exstimulet: ut solet exemplorũ vis magna esse in utramq; partem: idq; fieri qvod Poëta dixit:* Lavdataq; virtus
Crescit, & immensum gloria calcar habet.

Hæ cogitationes effecerunt, ut me non adeò difficilem præbuerim amicis suadentibus, ut in lucem venire paterer concionem funebrem, qvâ pijs manibus serenissimi, lavdatissimiq; Regis nostri, Dn. FRIDERICI *Secundi (cuj-*

(jus

jus nomen in æternâ sit benedictione) in arce hac regiâ à me parentatum est, eodem die, qvo exeqviarum justa ejjus Majjestati Roschildiæ debitâ pompâ fiebant & persolvebantur. Nam eximia fuit hujjus Regis pietas, studium Religionis conservandæ, & gloriæ nominis Divini propagandæ, indefessum, justiciæ & clementiæ in imperio nunqvam satis lavdatum temperamentum, diligens pacis tuendæ cura, & insignis vitæ integritas ac moderatio. Breviter, omnes ipsius Majjestatis cogitationes, consilia & actiones eò directæ fuerunt, ut Dei nomen sanctificaretur in terris, patriæ commoda & emolumenta qvotidianis avgerentur incrementis, & civium populorumq; salus & tranqvillitas, inconcussâ floreret basi. Vndè dignus est, ut ejjus felicissima memoria perpetuò in animis nostris revirescat, & exemplum posteritati imitandum & admirandum proponatur & exhibeatur.

Cum igitur & anni tempus, & hic ipse dies renovet acerbam recordationem ingentis illius luctus & doloris, qvem ante biennium ex Serenissimi nostri Regis immaturâ morte accepimus, volui qvaliscunq; hujjus concionis editione, tanqvam novâ parentatione, & meam in Regem de me optimè meritum, pietatē

&

& gratitudinem teſtari: & ejjus beneficiorum ac heroicarum virtutum, quæ Eccleſiæ & Rejpub. utiliſsimæ fuerunt, ſanctam memoriam hominibus in mentem revocare.

Qvod non ſolùm fieri debere ob cavſſas, qvarum mentionem ſuperius feci: ſed etiam neceſſarium & utile eſſe, exiſtimavi. Præſertim cum Eſaiæ concio, qvam pro meorum donorum modulo & tenuitate hîc interpretatus ſum, omnium malorum primam parentem (ut Bernardus loqvitur) incuriam, peccandiq́; ſecuritatem & licentiam (qvæ nunc paſsim inter mortales regnat) animis noſtris excutere, & ad ſeriæ converſionis ſtudium, & in precibus vigilantiam, noſtra pectora meritò impellere & accendere debeat, ut digni habeamur qvi effugiamus omnia iſta mala, qvibus Deus offenſus, ſe mundi impietatem & flagitia graviſsime puniturum, minitatur. Eam qvoq́; ob cavſſam placuit, ut funebris hæc homilia, noſtro idiomate ad populum habita, Romano ſermone in publicum prodiret, qvò non tantum à noſtratibus, ſed etiam ab exterarum nationum hominibus, qvi Danica non intelligunt, legi, & novâ recordatione præclaram illuſtriſsimarum virtutum D. FRIDERICI imaginem cum noſtris, tum illorum pectoribus inſculpere, poſſet. Ve-

Vestræ avtem magnificentiæ, illustres & generosi D. Gubernatores, & Senatores, Domini, & Mecænates amplißimi, tenuem hunc ingenij mei fœtum nuncupandum & dedicandum esse censebam: cum qvia post felicem Sanctißimi Regis ex hoc mundo emigrationem, totum imperij onus qvod ipse sustinuit, divina providentia, in V. M. humeros imposuerit, & vices ejjus in hac minori Illustrißimi Electi Principis ætate supplere voluerit: tum qvia non dubitem beatam Serenißimi D. FRIDERICI II. *memoriam, ob præclarißima & planè divina ejjus Majjestatis merita, qvæ largißimis beneficentiæ rivis in Ecclesiam, Rempubl. omnesq; horum Regnorum cives, & alios ubertim promanarunt: & ob heroica animi & corporis, excellentißimarumq; virtutum dona, V. M. sacrosanctam, multisq; nominibus gratißimam esse: nihilq; V. M. antiqvius sit, qvam ut optima imperij forma, & æqvißima gubernationis Regnorum ratio, ab ipsius Majjestate servata, etiam nunc in V. M. administratione luceat & exprimatur.*

Qvamvis avtem si solam exigui hujjus opusculi qvis spectet tenuitatem, nihil hic animadvertat V. M. dignum, qvod vel uni vestrum, in tantâ honoris & excellentiæ amplitudine, ne dum omnibus offerri debeat: tamen si ipsius rej argumentum, cum illis qvæ modo attulimus, & propensum animi mei studium, considerationi subjecerit, neminem fore

arbi-

arbitror, qvi meum consilium sit improbaturus. Nam dedicatione eos separandos non judicavi, qvos Dei providentia, officij communione, & honoris, curarumq́ similitudine, ita conjunxit, ut de nullâ re magis soliciti esse debeant, qvàm ut unum sint, &
Philip. 2. *gravißimæ Pauli exhortationi satisfacere poßint, ut ejjusdem sint affectionis, eademq́ charitate præditi, unanimes & sententijs uni: nihilq́ per contentionem aut inanẽ gloriam gerant: sed ex modestiâ alius alium se præstantiorem existimet, non sua solùm curantes, sed etiam qvæ sunt aliorum. Præsertim cum erga omnes & singulos V.M. aliqvod meæ gratitudinis & observantiæ extare testimonium voluerim. Qvamobrem ut exiguam hanc grati animi, & humilis obseqvij significationem, V.M. sibi non ingratam esse sinat, qvâ par est submißione & reverentiâ majjorem in modum oro. Deus Opt. Max. V. M. in sui nominis gloriam, Ecclesiæ & Rejpub. horum Regnorum commoda & utilitatem diu florentem conservet, suoq́ Spiritu gubernet. Et pax*
Philip. 4. *Dei omnem intellectum exuperans, custodiat corda, & mentes vestras in CHRISTO IESV. Scribebantur Hafniæ anno M. D. XC. die 4. Aprilis, qvò ante biennium, naturæ debitum solvens Sanctißimus Rex, D. FRIDERICVS II. in cœlestem patriam emigravit.*

EXEQVIÆ ILLVSTRISSIMO PRINCIPI D. FRIDERICO II. DANIÆ &c. REGI, IN ARCE HAFNIENSI, Nonis Iunij, Anno 88. factæ.

ESAIAS Cap. 57.

Iustus perit, nec est qvisqvam qvi reponat corde: Et viri misericordes congregantur, nec est qvi intelligat. A facie enim mali colligitur justus ille. Venit in pacem, reqviescent in cubilibus suis, qvi ambulant in æqvitate sua.

EXORDIUM.

XTAT INTER ALIA Sapientiæ præcepta Syracidis, & hoc, luctuoso hujc tempori convenientissimum: fili, effunde lachrymas super mortuo, luctumq; ut acerba passus exordire: juxta vero morem funebrem corpus ejjus contege, nec sepulturam neglige. Acerbam ede lamentationem, planctumq; accende, Syra. 38.

& luctu qvo dignus est eum prosequere: Cuj si post hominum memoriam horum regnorum incolis unqvam obtemperandi justa cavssa fuit, nobis certè hodierno die

Genes. 50. est justissima. Si enim Ioseph patrem suum Iacob amarissimè deflevit unâ cum fratribus & maxima Ægypti parte, cum diem suum clavsisset in vera promissi Seminis invocatione, corpusq; ipsius aromatibus conditum, magno comitatu, & insigni pompa funebri in terram Chenaan deduxit, & sepulturæ honorificè mandavit.

2. Sam. 1. Si David occisum Savlem & Ionatham amicum suum integerrimum & fidelissimum, planctu vehementi & jejunio proseqvutus est cum toto exercitu: ipseq; tanqvam excellentissimus Poëta & Musicus in Israël, epicedion & θρηνῳδίαν in eorum obitum composuit, utq; in illorum perpetuam memoriam in terra Iudæ

2. Par. 35. caneretur subditis præcepit. Si Iosiam defunctum universus Iuda & Ierusalem ac propheta Ieremias, lugebant, & lamentati sunt, omnesq; cantores & cantatrices suas qverulas nænias & Threnos, de ipso ediderunt: nobis vel in primis præsenti tempore hoc faciendum est. Amisimus enim alienissimo ecclesiæ & Reipub. tempore, ἡγήτορα καὶ κοσμήτορα λαῶν, imo

patrem

patrem patriæ, pĳſsimæ & lavdatiſsimæ
memoriæ principem ac Regem D. *FRI-
DERICVM II.* Sub cujjus imperio *ju*-
ſticia & clementia ſuaviter temperato,
non tantum eccleſia puraq; Religio in hiſ-
ce regnis boreis, grata halcyonia, tutosq;
nidos invenit: Verum etiam omnibus
Dei & virtutis amantibus tranqvillam ac
qvietam vitam, degere cum omni pietate *1. Tim. 2.*
& honeſtate, licuit. Meritò itaq; dole-
mus, & lugemus qvod morte tanti Regis, *Thren. 4.*
Sub cujjus umbra beatè nos victuros ſpe-
ravimus, eccleſiæ nutricium, Religio de-
fenſorem, hæc regna cum ſuis incolis pa-
trem patriæ, & unicum poſt Deum præ-
ſidium, oppreſsi liberatorem & vindicem
amiſerint, ut cum Ieremia optimo *jure* la- *ibid. 5.*
mentari cogamur: pupilli ſumus abſq;
patre, matres noſtræ veluti viduæ, ceſſa-
vit gavdium cordis noſtri, verſus eſt in
luctum chorus noſter, cecidit corona ca-
pitis noſtri: Væ nobis quia peccavi-
mus.

Interim tamen non doleamus qvē- *1. Theſ. 4.*
admodum gentes, qvæ ſpem nullam re-
ſurrectionis avt futuræ vitæ habent, nulla
fiducia bonitatis avt miſericordiæ divinæ
nituntur: Sed venite (ut propheta ſua- *Oſe. 6.*
det) revertamur ad *IEHOVAM*, ipſe

 rapuit,

rapuit, & ſanabit nos: percuſsit & alligabit nos. Agnoſcamus corde contrito & Spiritu humiliato peccata & ingratitudi-
Pſal. 119. nem noſtram, *j*uſtaq; Dei *j*udicia, & ſub*j*iciamus nos divinæ voluntati, petentes mentibus devotis, veniam, gratiam, conſolationem & avxilium, mæſtiſsimæ Regiæ familiæ & noſtrum omnium nomine à Deo opt. Max. Deinde ut paratiores ſint animi, magisq; ad hæc facienda excitentur, nos lavdabili conſvetudini, & illuſtrium ac magnificorum dominorum mandatis qvi nunc regni gubernacula & commoda tuentur, obtemperantes, in gloriam nominis divini: gratam memoriam, honorem & lavdes virtutum heroicarum defuncti Regis: & declarationem poſtremæ gratitudinis ac benevolentiæ noſtræ erga ipſum, propriamq; inſtructionem & doctrinam, concione funebri pijs manibus & exuvijs parentabimus, textumq; propoſitum explicabimus.

PRIMVM itaq; dicamus aliqvid de Sereniſsimo & lavdatiſsimæ memoriæ Rege noſtro in Domino defuncto, ſumma ſolummodo rerum faſtigia ſecuti, & ea tantum delibantes quæ formam imperij ipſius, & piam ac felicem horum regnorum gubernationem & adminiſtrationem, mortemq; concernunt. SE-

SECVNDO. Eſaiæ prophetiam interpretabimur, in qua non ſolum conqveritur de mundi & impiorum ſecuritate & cæcitate, qua juſtorum obitum negligunt, nec ut deceret æſtimant: Verum etiam cauſſas producit cur Deus pios ſæpe avferat: & qvam beatæ ſint eorum poſt mortem conditiones oſtendit.

DE PRIMO.

NOn fert propoſiti noſtri ratio, integram hiſtoriam feliciſsimæ recordationis Regis noſtri contexere: Cum qvia vobis ex parte ſit notiſsima, tum etiam qvia non defuturi ſint alij, qvibus provincia plenius de ea ſcribendi inprimis demandabitur, nec anguſta hujus loci & temporis conditio permittat pro dignitate qvicquam de tanti herois præclariſsimis virtutibus & operibus diſſerere. Non itaq; nobis neceſſe arbitramur, de ortu, genealogia, ſplendore familiæ, & illuſtriſsimis parentibus ac majoribus in Domino qvieſcentis Regis noſtri dicere, neq; de ipſius educatione, rebus geſtis omnibus, totiusq; vitæ tela, narrationem inſtituere. Verum ea per ſumma capita ſaltem attingamus & deli-

habimus qvæ imperij ipsius moderatissimi formam & rationes, & piam ac æquissimam amplissimorum horum regnorum gubernationem & administrationem, & è terris emigrationem concernunt. Qvo inde heroicas ejjus virtutes immortali gloria & memoria dignissimas, ac beneficia illa ingentia qvæ Deus per ipsum in nos contulit, & qvantum donum Dei hic Rex fuerit, liqvidius perspicientes, ad gratiarum actionem, & nominis divini celebrationem excitemur: simulq; intelligamus qvanta pæna peccatorum nostrorum immaturus ipsius obitus sit, ut ad seriam pænitentiam instituendam hinc animi nostri invitentur & accendantur.

Sunt avtem Reges & Principes, aliiq; magistratus qvasi in medio collocati inter Deum & homines qvibus imperant, qvamobrem dij nuncupantur in sacris litteris qvicunq; magistratum gerunt. Hac enim appellatione significatur mandatum à Deo habere, divina avthoritate præditos esse, ac omnino Dei personam sustinere, cujjus vices qvodammodo agunt, & (qvod suis judicibus dicebant Moses & Josaphat qvos per singulas civitates Iudæ constituebant) judicium exercent non pro homine sed pro Deo. Christiani ergo

Exod. 22. *Psal.* 82. *Iohan.* 12. *Deut.* 1. 2. *Par.* 19.

go principis & magistratus officij munus est, ut primum Deum, deinde regna & subditos respiciat, ac utrisq; qvæ ipsis debentur justa persolvat. Nos proinde videamus qvomodo *FRIDERICUS* Rex noster clementissimus se in suo imperio gesserit erga Deum & ejus verbum, deinde erga ipsius regnis & dominio subjectos. *Magistratus officium.*

Erga Deum & ejus verbum se talem in suo imperio præstitit *FRIDERICUS*, ut se verè pium, Christianum ac Dei amantem principem declaraverit. Sicut enim Rex ille gloriæ ad ostium stans pulsat: Et petit ut avdiatur vox ipsius & aperiatur ostium: ac attollant portæ capita sua, & elevent se aditus perpetui, ut ingredi qveat: Sic Regi nostro acceptissimus hospes erat, cuj non solum Regna sua: verum etiam januam cordis maxima alacritate aperuit, ita ut toto imperij tempore de nulla re magis solicitus fuisse visus sit, qvam ut juxta Davidis præceptum Regibus datum, prudenter ageret, & erudiretur vera Dei & salutiferi verbi ejus noticia: Serviret *IEHOVÆ* in timore: filium oscularetur sinceræ fidei, pietatis, &, obedientiæ osculo, ne fortè irasceretur, avt thesauro cœlestis doctrinæ, puri- *I. Friderici 2. in Deum pietas.* *Apoc. 3.* *Psal. 24.* *Psalm. 2.*

 tatéve

tatéve Religionis, harum terrarum ſpolia-
Prov. 14. ret eccleſias. Novit ſiqvidem timorem
Eccleſi. 1. Dei eſſe fontem vitæ, initium ſapientiæ, & omnium virtutum ac felicitatis, pietatemqve ad omnia utilem promiſsiones habere præſentis & futuræ vitæ: &, ut Avgu-
1. Tim. 4. ſtinus ait, moleſtias hujjus vitæ avertere avt lenire, adq; æternam vitam perducere. Qvamobrem primum ſui officij munus arbitratus eſt, ut non ſolum ipſe Deum ſuper omnia diligeret: fide non ſimulata coleret: ejjusq; gloriam propagaret: ſed etiam alijs, præſertim illuſtriſsimis liberis, ac ſubditis ut idem facerent avtor & ſuaſor eſſet.

Argumẽta pietatis Regis. Sunt enim hujjus veræ pietatis evidentiſsima argumenta diligens ſacræ ſcripturæ lectio (Nam Biblia eum ſæpius legiſſe novimus) aſsidua verbi divini in publicis eccleſiæ congreſsibus avſcultatio, ac lectorum & avditorum meditatio. Nam ſicuti in concionibus attentus erat, textumq; ſemper in manibus habuit, diligenter animadvertens qvomodo ſingula explicarentur (unde longas digreſsiones à materia propoſita ferre non potuit) ſic de ijs quæ avdiverat, vel legerat, ſolitus erat cum ſuis colloqui. Neq; Sacramenti cænæ Dominicæ uſum neglexit, ſed eo fre-

frequenter in eccleſia *juxta* inſtitutionem Domini, edita prius Chriſtiana confeſsione, fidem ſuam publicè confirmabat, non ignorans illud obſignaculum *juſticiæ* fidei, & incorporationis noſtræ cum Chriſto eſſe. *Roma. 4. Iohan. 6.*

In precibus qvoq; fundendis pro ſua, Eccleſiæ, & Reipublicæ ſalute, felici regnorum adminiſtratione, virtutum ac donorum Dei confirmatione & incremento ardens & aſsiduus erat. Qvamobrem Dauidis Pſalmos inprimis inter alios ſacrarum literarum libros legit & in pretio habuit. Nam Pſalmorum liber, non ſolum, ut Baſilius omni aſſeveratione contendit, ex cunctis qvod utiliſsimum eſt tanqvam flores decerpit, imo locuples & veluti commune promptuarium bonorum documentorum eſt, unde qvod cujq; utile eſt ad curationem, promitur: ſed etiam certas precum formas continet, qvibus homo in omnibus neceſsitatibus & qvibuſvis vitæ caſibus cor ſuum effundere, coram Deo poteſt, & qverelas in ſinum *ejus* & lachrymas in utrem ipſius deponere. Qvod etiam ex reverendi patris Dni. Lutheri teſtimonio liqvet, qvi dicere ſolebat: Valde dignum eſt admiratione, qvod & de ſingulis fere neceſsitati- *In enarrati. Pſal. 1.*

bus quæ homini Chriſtiano offerri poſ-
ſunt, certæ preces reperiantur in Pſalmis:
& qvod ipſæ precum formæ tam aptè,
tam appoſitè qvadrent ad ſingulorum af-
fectus, ſenſus, tentationes, ut qviſq; fateri
cogatur, ſe ipſum animi ſui ſenſa, & cogi-
tata melius exprimere non poſſe. Qvam-
obrem etiam beatiſsimæ recordationis
Rex noſter, Pſalmos ſibi & ſuis, cum illo-
rum pia & ſuccincta enarratione, typis
excudi fecit: addita ſua præfatione qva
ad eos legendos & diligenter meditandos
illuſtriſsimos & dilectiſsimos liberos in-
vitat, ipſosq; ut pius Eccleſiaſtes ad pie-
tatem, Dei timorem, & omnium virtu-
tum ſtudia, exhortatione religioſa excita-
re conatur. Sicuti etiam antea in hunc
uſum ex Pſalterio, Solomone, Syracidæ,
aliisq; ſacris libris ipſemet floſculos &
ſententias ſelectiſsimas, doctrina & con-
ſolationibus maximè inſignes collegerat,
& in duos libellos diſtributas, imprimi cu-
Devt. 6. raverat. Scivit enim mandato divino pa-
rentibus injunctum eſſe, vt verba Legis,
filiis ſuis acuant, Et loqvantur de eis cum
ſedent domi, cum gradiuntur per viam,
cum cubant, cum ſurgunt &c.

Sicut avtem ipſe Deum ejjusq; ver-
bum veneratus eſt & dilexit: Sic etiam
verum

verum Dei cultum, puram Evangelij doctrinam & legitimum Sacramentorum usum, ad alios propagare & conservare in suis regnis, pijssimo conatu studuit, nihilqꝫ magis habuit in votis, qvam ut majores in hoc lavdis genere vel superaret, vel certè adæqvaret. Avus enim ejus paternus *D. FRIDERICUS* ut ejus nominis primus: ita primus omnium inter Reges puram Religionem, Dei beneficio per D. Lutherum ab Antichristi Romani fecibus & erroribus repurgatam suscepit: eamqꝫ publicè doceri primum Viburgi in Cymbrica Chersoneso, deinde etiam hîc Hafniæ per M. Iohannem Tavsanum Anno 1529. fecit. Cuj pijssimus nostri Regis pater *D. CHRISTIANUS III.* succedens, omnes idolatrias, hæreses, & superstitiones Antichristi reliqvas, in horum regnorum ecclesijs funditus extirpavit, & sustulit, & incorruptam Evangelij vocem, & sacramentorum rectam administrationem, secundum primævam Domini institutionem, in eorum locum restituit, ac proponi jussit. Sicut etiam prophanos istos Monachorum ordines omnes, sive à Dominico, sive à Francisco, avt qvocūqꝫ alio denominationem acceperunt, ex suis monasterijs expu-

Studium pro Religionis conservatione & propagatione.

Fridericus I.

Reformata Religio suscepta.

Christianus III.

expulit, & impiorum istorum idolatrarum ac ventrium bona in meliores usus convertit, postqvam tranqvillas & pacatas in hisce regnis sedes annis amplius 320. sub multorum Regum imperio habuissent.

Hæc avi & patris in Religionem studia *FRIDERICVS* ita fœliciter æmulatus est, ut utrumq; superasse videatur. postqvam enim devicta Dithmarsia, amplissimorum procerum, & reliqvorum ordinum Regni consensu, in Regem Daniæ & Norrigiæ, hic Hafniæ á M. Nicolao Palladio episcopo Scaniæ, in freqventibus comitijs coronatus est, omnes animi nervos eo potissimum intendebat, ut doctrina cœlestis pura, veluti ab optimo parente fuerat recepta, sine omni innovatione & corruptela in hisce Regnis sarta tecta conservaretur. Qvamobrem cum ecclesiæ Germanicæ & aliorum locorum nocentissimis schismatis & dissidijs, ob ortas de qvibusdam articulis Religionis disputationes scinderentur; ille cum amplissimo & prudentissimo Regni Senatu eo consilio usus est, ut suas ecclesias in unanimi concordia pacatas semper divino beneficio retinuerit. Neq; unquam à Principibus alijs, ut ut propinqva necessitudine

Coronatio Friderici, Anno 59. Avgu. 20.

Concordia Religionis servata.

tudine ipſi devinctis, ſibi perſuaderi paſſus eſt, ut ſe vel ſuos doctores hujjuſmodi controverſiis immiſceret. Qvinimo editis publicè diplomatis interdixit, ne in ſuis ditionibus moverentur in concionibus avt aliâs controverſæ diſputationes, Cum inſectatione eccleſiarum, qvæ in aliis terris, militant, avt diſtraherentur libri novi & critici de materiis illis, qvarum diſceptatione eccleſiæ tranqvillitas miſerè *Anno 74.*
turbatur & laceratur: Et omnibus ac ſingulis ſeverè demandavit, ut apud ſcripta prophetica & Apoſtolica, & Avguſtanam confeſsionē, qva illorum ſumma breviter comprehenſa eſt, permanerent, iisq; ſuam doctrinam conformarent, pænas interminatus graviſsimas niſi id fieret.

Neq; illud prætereundum eſt qvod tanto amore gloriæ Dei & puræ Religionis propagandæ flagraverit, ut non ſolum in extrema orbis borealis parte Iſlandia, Biblia Sacra in incolarum lingvam tran- *Biblia*
ſlata, maximis impenſis, deſcribi prælo *Iſlandica*
curaverit: ſed etiam cum intelligeret Bi- *impreſſa,*
bliorum Danicorum omnia exemplaria *Anno 84.*
ita diſtracta eſſe, ut amplius venalia haberi non poſſent, Dominis Profeſsoribus & Paſtoribus Hafnienſibus, demandaverit, *Bib. Da-*
vt veterem tranſlationem ad fontes He- *nica rur-*
braicæ *ſum edita.*

braicæ & Græcæ lingvæ examinarent & revocarent, qvo ita denuo emendatiora in lucem prodirent, qvod etiam brevi futurum ſperamus, Cum opus in Typographia qvotidie nunc ferveat. Hoc ergo ſanctiſsimi Regis nunqvam ſatis lavdato ſtudio effectum eſt, ut omnes Majjeſtatis ipſius ſubditi, nunc Spiritum Sanctum in ſuis lingvis loqventem avdiant, in nominis divini ſummam gloriam, eccleſiæ ædificationem, adeoq; propriam ſalutem.

Qvomodo Deus Friderici pietatj benedixerit.

Sicut avtem Deus Abrahamo dixit: Benedicam tibi & magnificabo nomen tuum: Ne timeas ego ſcutum ero tibi, merces tua valde magna, eo qvod obediviſti voci meæ: Sic etiam hanc pietatem Regis noſtri ampliſsima benedictione & præmijs ornavit: ipſe merces & ſcutum, & cornu ſalutis ejjus fuit, eruit eum ab inimico ſuo forti, ab odio habentibus eum. Vias ſuas ſcire eum fecit, ſemitas ſuas docuit eum. Intellectum dedit ipſi, & oſtendit ei viam per qvam ambularet & rexit eum oculo ſuo: Docuit manus ipſius ad prælium, & digitos ejjus ad bellum: ſubdidit ipſi populum. Et ſicuti Solomon domum ac divitias hæreditatem patrum eſſe, uxorem avtem prudentem á Deo dari aſſerit: ita qvoq; hac in parte

Geneſ. 12. 15. & 22. *Pſal. 18.* *Pſalm. 25.* *Pſalm. 32.* *Pſal. 144.* *Prov. 19.*

Dei

Dei clementia erga *D. FRIDERICVM* illuxit. Nam sua providentia ipsi uxorem dedit vero Dei timore, pudicitia, castitate, Sapientia adeoq; omni virtutum genere ornatissimam, Dominam *SOPHIAM*, de illustrissima Ducum Megapolensium familia natam, Reginam nostram clementissimam. Qvamobrem, ut Solomon ait, confidebat in ea cor viri sui, & hæc reddidit ej bonum & non malum omnibus diebus vitæ suæ, fortitudo & decor indumentum ejjus, os suum sapienter aperit, & Lex clementiæ versatur in lingva ejjus. ut de beatissimo Coniugio Serenißs. Principis nostri illud Syracidis meritò dici qveat: Pulchritudo mulieris exhilarat vultum, atq; omnia hominis desideria superat, Si in lingva ejjus est comitas, mansvetudo ac sanitas, maritus ejjus ex communi hominum numero est eximendus.

Nuptiæ D. Friderici & Sophiæ celebratæ Hafniæ Anno 1572. Julij 20.

Prov. 31.

Syrac. 37.

Neq; minima pars benedictionis divinæ in Regem & nos omnes Majjestatis ipsius subditos collatæ est, qvod non sterile avt infœcundum matrimonium hoc fuerit, sed tale ut in eo completam promissionem datam timentibus Deum, grata mente agnoscere debeamus: uxor tua sicut vitis fructifera in lateribus do-

Psal. 128.

mus

mus tuæ: filÿ tui ſicut plantationes olearum in circuitu menſæ tuæ. Nam *D. FRIDERICVS* plurium liberorum parens ſolus extitit, qvam omnes Reges ſimul, qvi nunc in orbe Chriſtiano rerum habenas moderantur. Peperit ſiqvidem illuſtriſsima Regina favſtis ominibus tres filios, & qvatuor filias in qvibus omnibus & ſingulis, eximio Dei dono, excelſa & generoſiſsima heroicæ naturæ indoles ita relucet, ut certiſsima ſpes ſit eos pÿſsimi patris, & lectiſsimæ matris, ac præclariſsimorum majjorum veſtigia ingreſſuros, atq; vaſa miſericordiæ divinæ ſingularia, & ſpeculum ac exemplum omnium Chriſtianarum virtutum futuros, qvemcunq; ſexum reſpicias.

Liberi Regis & eorum indoles eximia.

Sed & illud inter poſtrema beneficia Dei havd reponendum eſt, Qvod illuſtriſsimus Princeps & Dominus noſter Sereniſsimus *CHRISTIANVS IV.* Vivente adhuc patre, ſummo procerum & ordinum Regni conſenſu & congratulatione Rex deſignatus, & in Sereniſsimi patris ſucceſſorem electus ſit. Qva in re immenſa Dei erga nos bonitas conſpicitur, quod nos populum ſuum adverſis caſtigans caſibus, non derelinqvat neq; miſericordiam ſuam à nobis planè ſubducat.

D. Chriſtianus 4. electus Anno 84.

2. Mac. 6.

cat.

cat. Hoc enim non solùm facit ad præcavendos multos tristes motus, qvales illi fuerunt qvi post obitum *FRIDERICI* primi, nullo Rege designato, res Danicas afflixêre, in qvibus etiam pessum ivissent, nisi *IEHOVA* exercituum reliqvisset *Esa. 1.*
nobis pavcos superstites: Sed etiam paternam Dei erga nos curam, favorem & providentiam, viva imagine luculenter depingit. Qvamvis enim ob ingratitudinem nostram tanto principe hæc regna privavit: Tamen oculis misericordiæ nostras miserias respexit, talemq; ex eo nobis filium produxit, de qvo optima spes est, qvod patriam, penates, resq; omnes nutantes & ancipites omnibus periculis aliqvando sit liberaturus, ejus avxilio qvi transfert & stabilit imperia, & cujus opus *Dan: 2.*
est qvod regnant Reges ac justè judicant *Prov: 8.*
principes terræ. Nam præter eximia heroicæ naturæ, & pietatis ac omnium virtutum indicia, qvæ havd obscurè in ipso emicant, accurata institutione, & educatione, in bonis artibus & eruditione ac *Eph. 6.*
νουθεσίᾳ κυρίου enutritur, ita ut in initijs christianæ Religionis, artium elementis, latina lingva, aliarumq; rerum optimarum cognitione, lavdabiles progressus fecerit. Qvemadmodum etiam princeps *VLDE-*

D. Vlderi- cus Fride- rici Fil. RICVS iisdem studiis non infeliciter imbuitur, & summa cum lavde fratrem æmulatur. uterq; enim ad maxima natus videtur, & præclaro ingenio, atq; vi memoriæ *Luc. 2.* singulari ornatus est, & sapientia, ætate, ac gratia apud Deum & apud homines proficit.

II. Frideri. qvalis in subditos fuerit. Qvæ hactenus commemorata sunt, utcunq; declarant qvomodo *D. FRIDERICVS* in administratione Regni sui erga Deum se gesserit, ejusq; pietatem cum suo præmio ob oculos ponunt, nunc etiam qvalem se subditis præstiterit compendiosa oratione indicabimus. Sicut avtem divina Sapientia, universam humani generis societatem, triplici statu complexa est, Ecclesiastico nimirum, Politico & Oeconomico, qvorum gubernatores, rectores, & tutores Christiani Reges & Principes in suis imperiis ac ditionibus constituti sunt à Deo, ut hac ratione Regi Regum, & domino dominantium ser- *1. Tim. 6.* viant in timore, & ad pomæria Regni il- *Psalm. 2.* lius spiritualis qvod Evangelii sceptro administratur, latè proferenda ac propaganda, avxiliatrices manus porrigant: Sic piissimus hîc Princeps qvemq; horum statuum dum rerum potiretur, ornare, & ad optima qvæq; provehere studuit.

D. Friderici merita erga ſtatum eccleſiaſticum.

Nam ſtatum Eccleſiaſticum, qvi maximè verſatur circa res divinas, & ea qvæ Religionem, fidem Chriſtianam ac hominum ſalutem, literarumq; ſtudia, ſpectant, eo affectu proſeqvutus eſt, ut ſecundum Dei mandatum, verè fuerit eccleſiæ nutricius (ut & Regina, ejjus nutrix) atq; favtor & patronus omnium doctorum & literatorum liberaliſsimus extiterit. Non ſolùm n: eccleſiæ, ejjus miniſtris, ac omnibus docentibus & diſcentibus verbum Dei, & artes Chriſtianæ Rejpub. utiles, tranqvilla hoſpitia, grataq; halcyonia, intra ſuorum Regnorum limites conceſsit: ſed etiam ſingulari amore & benevolentia eos fovit, divinaq; liberalitate eorum commodis & ſuſtentationi proſpexit. Nam Paſtorum & miniſtrorum verbi ſtipendia avxit, ut eo liberius vocationi & ſtudÿs inſervire poſſent, eos in honore habuit, humaniſsimè tractavit, & adverſus qvamvis injuriam clementer defendit, imo ſe eorum Regem appellare, non indecorum judicavit. *Eſai. 49.*

Academia Hafnienſis fundata Anno 1478.

Academiam qvoq; hanc Regiam à proavo ſuo paterno *CHRISTIANO I.* Sixto pontifice Romano Priuilegia donante, inſtitutam, & à patre *CHRI-*

STIANO III. cum pene collapsa esset restavratam, Scholasq; omnes particulares tanqvam singularia ornamenta horum Regnorum, & Ecclesiæ seminaria amplexus est, & Regia plane munificentia, advxit. Novit enim sapientissimus Rex, verissimam esse illam Callimachi veteris Græcorum Poëtæ picturam, qva de Apollinis capillo salutem & incolumitatem Rerumpub. destillare finxit, & eas civitates beatas esse asserit, in qvibus guttæ de vertice sev capillo Apollinis manantes reciderint, hoc est, novit literarum studia, & optimarum doctrinarum culturam & scientiam qvæ in Scholis addiscitur, limpidissimum fontem esse, ex qvo omnis in terra felicitas, vera Dei noticia, cum Religionis puritate, sine qva salus æterna apprehendi neqvit: artes liberales, ceteraq; ornamenta, & adjumenta humani generis, qvæ hominum vitam, consilia & actiones utiliter moderantur, in Ecclesias, in politias, & singulorum familias, tanqvam viva scaturigine demanant ac profluunt. Qvamobrem præter amplissima stipendiorum supplementa, qvibus melior reddita est Professorum hujjus Academiæ conditio, cum intelligeret ea qvæ prius ipsis essent deputata, non sufficere familiis eorum

Scholarū utilitas.

rum

rum liberaliter alendis in tanta temporum difficultate, uno die ſexaginta thalerorum millium bona, annuis illorum fructibus, in centum pavperum ſtudioſorum perpetuam ſuſtentationem de ſuo contulit, ordinavit, ſanciјt. Qvibus etiam certam pecuniæ vim adjecit, ut inde in exterarum nationum Academiјs, quatuor liberalium artium magiſtri ſuſtentarentur. Qvo avditis doctiſsimorum hominum judiciјs de reb. grauiſsimis, & variarum lingvarum acqviſita cognitione, tanto majjori cum fructu Eccleſiæ & Rejpub. in patriam reverſi operam locarent. Scholas præterea minores, partim redditibus additis qvibus Scholaſticorum certus numerus in pleriſq; oppidis horum Regnorum alitur, amplificavit: partim novas aperuit, ut nuper Sorenſe gymnaſium, in qvo Sexaginta pueri & adoleſcentes, cum ex nobilitate, tum ex aliјs harum Regionum incolis liberè & ingenuè educantur, & ſub diſciplina Magiſtri artium, & trium collegarum, in bonis literis, doctrina cœleſti, ad virtutes aſſvefactione, & morum civilitate, inſtituuntur. Qviſq; perpendat hoc loco ſecum qvanta fuerit hæc Regia liberalitas & benignitas, qvantaq; fructuum ſeges inde in Rempublicam ſeſe effundat.

Anno 86

dat. Nam hinc Religio & cultus Dei conſervatores ac defenſores, eccleſiæ ac ſcholæ Doctores egregios, politia prudentiſsimos gubernatores, viroſq; qvi doctrina, ſcriptis, conſiliis, & oratione, res utiles ac neceſſarias gerere, ac maximi momenti negotia expedire poſſunt, divino qvodam beneficio ſortitur.

Nunc oratio ad ſtatum politicum ſe convertit, in qvo ſe ita Rex noſter geſſit, ut optimi, Sapientiſsimi, æqviſsimi, omnibuſq; virtutibus præſtantiſsimi herois lavdes & nomen reportaverit. Nam ſecundum divina præcepta juſticiam & judicium fecit. juſticiam qvidem erga bonos & innocentes eos defendendo, & præmiis virtutum conferendo. Siqvidem liberavit oppreſſum de manu opprimentis, advenam & pupillum non defravdavit, nec rapuit, nec ſangvinem innocentem effudit: ſed ad lavdem ac honorem rectè agentium gladium ſibi à Deo traditum uſurpavit. Nam eos qvos intellexit honeſtam vitam degere, & in officio fidelitatem ac diligentiam adhibere, amore proſeqvutus eſt, & ad majjora provexit: qvemadmodum etiam benemeritos de Repub. cujjuscunq; fuerunt conditionis, præmiis ornavit. judicium vero exer-

D. Friderici merita erga politiam.

Ierem. 21. & 22.

Roma. 13.

cuit

cuit adverſus nocentes ac maleficos, qvi in Deum impia, & proximum iniqva ac nefaria deſignarunt, ut impios tanqvam Rex ſapiens diſperſerit, & ſuper eos rotam reduxerit, atq; terrori malis operibus fuerit, & miniſter Dei ad iram ijs qvi qvod malum eſt fecerant. Nunqvam tamen ipſius conſenſu aliqvis civiliter vel criminaliter punitus eſt, niſi cavſſa in judiciario foro probè diſceptata & examinata, & ſecundum tenorem legum, reus convictus & damnatus eſſet. Iudicijs ſæpiſsimè præfuit, & controverſias motas, ac cavſſas oblatas ex honeſtarum legum, qvæ cum lege divina & naturæ conſentiunt, præſcripto diremit, & ſententiam pronunciavit, ſervata tamen earum moderatione, ubi fieri potuit, & tentata prius in controverſiis dirimendis, partium diſsidentium amica reconciliatione, qvæ ſi obtineri potuit, non libenter ad legis extremum rigorem procurrebat, præſertim cum de litigantium fama & exiſtimatione ageretur. Legibus qvoq; ipſe paruit veriſsimum illud Clavdiani agnoſcens.

Animadverſio in ſontes.

Prov. 20.

Roma. 13.

Forenſes actiones, & juris adminiſtratio.

In commune jubes ſi qvid, cenſesq; tenendum,

Primus jussa subi. Tunc observantior aeqvi
Fit populus, nec ferre negat, cum viderit ipsum
Avctorem parere sibi. Componitur orbis
Regis ad exemplum. Nec sic inflectere sensus
Humanos edicta valent, ut vita regentis.
Vtq; ducum lituos sic mores castra seqvuntur.

Sicut avtem ipse justiciæ & æqvitatis observantissimus fuit: sic etiam voluit suos præsides, officiarios, magistratus inferiores & judices omnes ad ejus normam æqva lance omnia ponderare, & decernere, atq; semper ob oculos sibi ponere gravissimam Iosaphati orationem ad suos judices: ut nimirum viderent qvid
2. *Pa.* 19. facerent, cum non pro homine sed Deo judicium exerceant, & ipse cum illis in judiciĳ negotio sit. Qvamobrem par esse sensit ut *IEHOVÆ* timorem induentes custodirent & facerent justa & mandatis ejus consona. Cum non sit in eo iniqvitas, nec acceptio personarum, neq; acceptio mu-

muneris. Qvò avtem hæc ſedulitate & fidelitate majjori præſtarent, ad id promittendum juramento Sereniſsimus Rex ſibi obligabat eos qvibus magiſtratus munia, Regniq; provinciæ eſſent committendæ. Qva ſancta ſedulitate & ſolicitudine effectum eſt, ut leges neceſſarias & bonas, politiam & judicia optimè conſtituta habuerimus: Et populus adductus ſit ad juſtici- *Pſal. 72.* am, & judicatus in æqvitate, pavperes ſervati ac calumniatores oppreſsi, Chriſtiana diſciplina, morumq; honeſtas conſervata, qvantum qvidem vitioſitas naturæ noſtræ, & corruptum hoc ſeculum patitur.

Induſtria in faciendis & comparandis q̃ ad Regnorum dignitatem pertinent.

Qvanta avtem fide, prudentia & induſtria uſus ſit in tuendis, defendendis, & amplificandis illis, qvæ ad coronam Danicam & Regnorum dignitatem, honores & emolumenta ſpectant, nullis eloqῄs ſatis exprimi poteſt, præſertim in hac temporis anguſtia. illud tamen conſpicuum vel inde eſt, qvod veterem iſtam controverſiam de jure Regni in ducatum Sleſvicenſem, inter Daniæ Reges & Nordalbingiæ ſive Holſatiæ Principes annis amplius 476. agitatam, amica compoſitione & tractatione eò deduxerit, Dei providentia feliciter aſpirante conatibus, ut *IOHANNES* & *ADOLPHVS* illu-

ſtriſsimi Holſatiæ Duces & Regis patrui, Othoniæ in publicis comitijs, ſolenni ritu & pompa ducatus Slesvicenſis fevdum, debito præſtito homagio, & juramento de ſua atq; poſterorum fide & obedientia erga *FRIDERICVM* & ſucceſsuros Reges, ab eo acceperint. Qvod antea armis & multo ſangvine à potentiſsimis Regibus qvæſitum obtineri non potuit. ita omni rei eſt tempus determinatum & omni voluntati tempus eſt ſub cœlo: cunctiſq; ſuæ metæ divina providentia præfixæ, ut non ſit humani conſilij avt prudentiæ, momenta à Deo conſtituta antevertere. In eundem finem ſplendidiſsima legatio in Scotiam miſsa pro redimendis Orcadibus, quæ à *CHRISTIANO* primo ante ſeculum *IACOBO* Tertio dotis nomine oppignoratæ fuerunt, cum elocaſſet ej filiam *MARGARETAM*, in matrimonium.

Anno 80

Ecclesi. 3.

Anno 85.

Nuptiæ celebratæ in Scotia, Anno 1470. die Iul. 10

III. Ad ſtatum Oeconomicum, in qvo ſubditos complectimur, qvi in acqvirendis vitæ neceſsarijs, victu & amictu, pro ſe & ſuis familijs alendis, occupantur, atq; œconomica tractant, nunc progrediendum eſt, ut qvæ beneficia in illum *FRIDERICI* imperio ſint collata, qvaliſq; in eum fuerit, pavcis exemplis propoſitis, colli-

Friderici merita in ſtatũ œconomicum.

colligamus. Hîc qvod de *AVGVSTO* Imperatore Tertullianus commemorat, illum non voluiſſe dominum ſed patrem appellari, qvod illud ſit poteſtatis nomen, hoc pietatis, multo melius in hunc noſtrum Regem competit. Nam verè paternum animum erga omnium ordinum ſubditos fovit, omnibus bonis ſe mitem, æqvum ac clementem defenſorem præbens, ut viva imagine id qvod Poëta regibus ſuadet, in ſuis actionibus expreſſerit:

Tu civem patremq́ gerás. Tu conſule cunctis,
Nec tibi: nec tua te moveant, ſed publica vota.

Non rapuit civium poſſeſsiones injuſtè, neq; non neceſsarijs & intolerabilibus oneribus & vectigalibus ipſos oppreſsit, boni paſtoris tondere non deglubere oves exiſtimans; Sed ſingulis qvod juſtum erat & legibus conforme tribuendum judicavit. Qvilibet licitis artibus, medijs, contractibus, mercatura, agricultura, opificijs mæchanicis & manuarijs, alijsq; honeſtis rationibus potuit victum & amictum, vitæq; ſuſtentationi neceſsaria, in urbibus & pagis, terra & mari, in ejus ditionibus qværere. Negotia ſua omnes exercebant, in pace & tranqvillitate, á rapinis & tyrannicis expilationibus & oppreſsionibus, nul-

lus

ſus metus, nulla injuria. Breviter ſub ejjus
1. Tim. 2. imperio licebat cunctis qvietam & tranqvillam vitam cum omni pietate & honeſtate degere. Sicut enim à pace nominis etymon duxit: ſic etiam reipſa pacificus erat, & á bello Svetico, qvod peccatis utriusq; gentis Deum ad vindictam provocantibus, Anno 1563. exarſit, integrumq; duravit octennium, in pulcherrima & florentiſsima pace Regnorum ſuorum habenas moderabatur, neq; in Martis diſcrimina ſuos ciues conjjciebat.

Liberalitas in egenos. Hujjus paterni Regis animi in ſubditos & ſtatum œconomicum, inſigne qvoq; argumentum ſuppeditat, admiranda ipſius beneficentia & liberalitas in pavperes & egenos. Non ſolum enim ampliſsima bona Noſocomijs pro eis alendis paſsim largitus eſt: Sed etiam ante annos aliqvot, unâ cum qvibuſdam
Anno 74. alijs præclariſsimis viris, Rejpub. hujjus urbis decem Thalerorum millia, in annuos reditus donavit, qvibus binis in anno vicibus honeſtæ familiæ ad pavpertatem, fortunæ injuria redactæ, liberaliter foventur & juvantur. Sicut etiam aliâs ſæpè in egenos amplas eleemoſinas diſtribui fecit, per Regni oppida. imo fontes ejjus,
Prov. 5. non tantum ſecundum Solomonis præce-

ptum

ptum derivati ſunt foras & in plateas, ſed etiam in exteras nationes, ubi plurimi de Regia munificentia opem & levamen gratiſsimum ſenſerunt. Miſeris qvoq; colonis annua vectigalia & tributa, qvando ſolvendo non erant, clementer remiſit. *Syra. 4.* Inſtar patris erat pupillis, & loco viri matri illorum: præbebat avrem ſuam pavperi ſine ulla offenſione, & qvæ ſunt amica reſpondebat cum manſvetudine.

Avla bene inſtituta. Qvin etiam in ſua œconomia & avlæ adminiſtratione diſciplinam & mentem illam ſtudioſè eum ſervaſſe, qvam David ſibi in uſu fuiſſe canit, plurimis eſt notiſsimum. *Pſal. 101.* Cor enim pravum voluit à ſe recedere, malum non agnovit. Detrahentem occultè proximo ſuccidit, vel ad minimùm admonuit, ne qvid præter veritatem in abſentes diceret, qvod ijs præſentibus fateri non avderet, ſe enim qvam primò ad eos veniret, ipſis qvæ loqveretur ſignificaturum, grande ſupercilium & elatum corde non poterat ferre. Oculi ipſius ad fideles terræ, ut ſederent cum eo: Ambulantes in via perfecta voluit ſibi miniſtrare: dolum avtem facientes in medio domus ſuæ habitare vetuit, & mendacia loqvens non firmatus eſt coram oculis ipſius. Sicut ſtatim initio imperij hunc

Pſal-

Psalmum Ecclesiastæ sui enarrationibus explicatum, in hos usus à Typographo imprimi fecerat.

Hac tam clementi, justa, bona & pacifica Regnorum gubernatione id vicissim consecutus est, ut omnes ejus avthoritatem suspexerint & magnifecerint: inimici eum metuerint: Amici & subditi eum venerati, ac summa fide & benevolentia sint complexi & tanqvam parentem intimè dilexerint. Qva de re ipse sibi gratulari solitus est, in hunc sensum verba faciens: Novimus magnos Principes qvi ferè nunqvam in venationem ad figendas feras proficiscuntur, nisi magna vis eqvitum armatorum eos circumcingat & stipet, tantopere suorum metu aguntur: at meo imperio subjecti, in me, qvemadmodum & ego in ipsos, longe alia sunt animi affectione. Nullus enim inter ipsos est, cuj vel nocte itineris comitem me adjungere solitarium non avsim: atq; si necessitas postularet in ejus sinu somnum capere. Vox certè Rege magnanimo & sibi nullius rei malè conscio dignissima. Nam qvi ita alijs præsunt, ut ab omnibus metuantur, necesse habent & ab omnibus sibi metuere: Neq; tutum est, ut Seneca ait, illi Regem esse á qvo nihil est tutum. Sed miseri-

miſericordia & veritas cuſtodiunt Re- *Prov. 20.*
gem, & miſericordia ſtabilitur Thronus *& 29.*
ejus, & ſi in veritate pauperes judicat fir-
mabitur in æternum.

Nemo tamen dum veriſsimis hiſce
laudibus illuſtriſsimum principem defun-
ctum ornamus, nos eum à communi exi-
ſtimet mortalium ſorte eximere, quaſi om-
nino ἀναμάρτητος fuerit, aut angelica
quadam perfectione & puritate præditus.
Non eſt enim juſtus in terris qui benefa- *Ecclesi. 7.*
ciens non peccet. Quis poteſt dicere *Prov. 20.*
mundavi cor meum? & purus ſum à de-
licto? ecce inter ſanctos Dei nemo eſt fide- *Iob. 15.*
lis, & cœli non ſunt mundi in conſpectu
ejus, quanto magis abominabilis & inuti-
lis homo? qui bibit iniquitatem veluti a- *Errata ſu-*
quam. Nonne David qui hoc elogio in- *morum vi-*
ſignitus eſt quod fuerit vir ſecundum cor- *rorum.*
Dei, horribiliter adulterio & homicidio *2. Sam. 11.*
ſe contaminavit? Nonne Ioſaphatũ, Eze-
chiam & Ioſiam, piĳſsimos Reges, qui De-
um quæſiviſſe ex toto corde in ſcripturis *1. Reg. 22.*
leguntur, atq; feciſſe quod rectum erat in *2. Par. 32*
oculis Domini, tamen graviter lapſos eſſe, *2. Par. 35.*
in hiſtoriĳs ſacris memoriæ proditum eſt?
Non itaq; mirum eſt noſtrum Regem ſuos
nævos & errata habuiſſe, quæ partim ex
infirmitate humana, partim ex temporum
con-

Psal. 32. consvetudine, & hominum moribus ortum duxerunt: pro his tamen unâ cum omnibus sanctis ad Deum oravit tempore opportuno, ut in inundatione aqvarum multarum ad eum non pertingerent: Confessus est adversum se prævaricationes suas *IEHOVÆ*: ideo ex bonitate & misericordia divina, ipsi ut reliqvis sanctis Regibus & omnibus fidelibus dimissa est iniqvitas, & tectum peccatum. Proinde &
Genes. 9. nos ad exemplum Sem & Iaphet, de cujjus progenie descendimus, patris patriæ nostræ errores operiamus, nec Chami degeneris factum imitemur, qvi patris sui turpitudinem non contexit sed propalavit, ut illorum benedictionis participes reddamur: hujjus verò maledictionem evitemus.

Vitæ exitus. Verùm ad Regis nostri è mundo exitum, & temporis & instituti nostri ratio nunc vocat, qvi vitæ anteactæ simillimus fuit. Nam ut in ea singularis pietas, Dei timor, ingenij moderatio & pacis studium reluxit: ita etiam pijssimè & placidissimè diem suum obijt. Postqvam enim sua præsentia honorasset solennitatem nu-
Anno 88. 14. Februarij. ptiarum Ducis *IOHANNIS* germani sui & *HAGNETÆ HEDWIGIS*, viduæ *AVGVSTI* Electoris Synderburgi

cele-

celebratam: humanissimè invitauit principes qvi ibi congregati erant Hattersle-bium, ubi cum intellexisset *D. GEORGIUM* principem Anhaltinum, & *D. DOROTHEAM* Mansfeldicam desponsatos esse, suis sumptibus magnifico & Regio apparatu, eorum nuptias dignitatis & concordiæ plenas celebrari curavit. Interea vero dum hæc gererentur: Rex adversa usus est valetudine, ut conviviis rarius interesse potuerit. Qvamobrem principibus peregrinis amantissimè dimissis, *D.D. PHILIPPO* Brunsvicensi & *CHRISTIANO* Anhaltino exceptis, cum hisce in Sælandiam iter instituit, ut loci aërisqꝫ mutatione langventes vires reficeret, ac recolligeret. Sed eventus, proh dolor, contrarius extitit, Nam ut infirmitas & ægritudo in itinere pavlatim majjora incrementa sumebat: ita postqvam Antuorschoviam hujjus terræ arcem pervenit, tantopere ingravescebat, ut corporis viribus magis magisqꝫ deficientibus lecto decumbere sit coactus.

21. Februarij.

6. Martij.

Sicut avtem Syracidis gravissima & pia est sententia qva suadet: Fili ne prætermittas in morbo tuo qvin Deum ores, & ipse sanabit te: Recede à delicto, & manum dirige, atqꝫ ab omni peccato cor emun-

Syrac. 38.

emunda, Deinde medico locum des, ut cujus creator Deus est, nec discedat abs te qvoniam ipsius ope indiges: ita Serenissimus Rex ejjus consilio in suo morbo piè obsecutus est. Nam agnovit & viva voce confessus est Deum justum esse & recta ip-
Psal. 119. sius judicia, seqve meritò ob sua peccata castigari: atq; propterea se patienter laturum paternam ejjus crucem, qvam sciret
1. *Cor.* 11. in sua commoda & bonum sibi impositam ne cum mundo periret. Deinde, qvemadmodum Symbolum qvo ejjus majjestas usa est, habet: *SPES MEA IN SOLVM DEVM REPOSITA EST:* **Mit Haab til Gud allene.** ita firma fiducia in misericordiam Dei & Mediatorem suum *IESVM CHRISTVM* recumbebat, Deumq; ardentissimis gemitibus precabatur de peccatorum (qvæ omnis mali qvo genus humanum premitur fons & origo sunt) venia, & morbi mitigatione ac sanitatis restitutione, si paternæ ipsius voluntati hoc non displiceret. Neq; solus in istis precibus fuit: Sed etiam publica Ecclesiæ oratione se Deo commendari & idem pro se peti voluit, qvod etiam sedulo factum est. Adhibuit qvoq; Medici consilium, & pharmacis ijs usus est libenti animo, qvantum langven-

tis corporis imbecillior conſtitutio fere-
bat, qvibus ſperabatur morbi violentia
tolli poſſe. Neq; irrito planè conatu hæc
omnia fiebant. Nam Dei avxilio ea facta
eſt morbi remiſsio, ut non dubiam ſpem
omnes conceperint de valetudine recu-
peranda, & longiori ipſius vita. Qvam-
obrem & ipſe dulciſsimæ conjugj, Regi- *D. Regi-*
næ noſtræ clementiſsimæ injunxit, ut ite- *na Hatter*
rum Hatterſlebium profecta, chariſsimos *ſlebium i-*
liberos juniores principes ibi relictos, qva *ter inſtitu*
fieri poſſet feſtinatione adduceret. *it.*

Cum avtem iter ingreſſa Regina
eſſet, novis incrementis morbus adavctus,
tanta vehementia recurrit: ut Spes illa ſa-
nitatis & longioris vitæ prius concepta,
omnino conciderit. Qvod pijſsimus Rex *29. Martij*
& ipſe ſentiens, & ex Medico intelligens,
toto corde ſe præparavit cum ad Cœnæ
Dominicæ uſum, tum etiam mortem. Edi-
ta igitur in privato cum Paſtore collo-
qvio, verè Chriſtiana confeſsione de pec- *3. April.*
cato, de gratia Dei recipientis peccatores,
deq; ſibi propoſita emendatione & in De-
um gratitudine, ſi vitæ prorogaretur ter-
minus: atq; ardentiſsimis precibus de re-
miſsione peccatorum ad cœleſtem patrem
fuſis, ſe ad Deum convertebat & ad gra-
tiæ Thronum confugiebat, ac devoto

animo Sacramento Corporis & Sangvinis
Roma. 4. Domini nostri *IESV CHRISTI*, in obsignaculum justiciæ fidej, eijusdemq; confirmationem, & indubitatum pignus gratiæ divinæ & condonationis prævaricationum, animam refecit, judicans illud
Cyprianus revera immortalitatis cibum, & Arrhabo-
& Damascenus. nem futuræ vitæ ac felicitatis esse. Hoc tempore etiam Regina revocata, sub horam noctis decimam rediit, itinere non minus periculoso qvam difficili terra ma-
4. April. riq; confecto. Seqventi die qva memoriam hujjus Cœnæ Sacratissimæ celebrat Ecclesia, Concio in cubiculo habita est, in qva Rex enarrari jusserat avreum & consolatione plenissimum hoc Christi di-
Iohan. 3. ctum: Sic Deus dilexit mundum, ut filium suum unigenitum daret, ut omnis qvi credit in eum non pereat sed habeat vitam æternam. Qva Sententia sicut & aliis plurimis ex verbo Dei petitis, præsertim tamen Psalmo 25. & 103. qvos elegerat, & se ipsum erexit toto morbi tempore, & ab aliis consolatus est. Circa qvartam pomeridianam ejjusdem diei præeunte ministro orationem Dominicam dixit: & singulari attentione recitationem horum verborum Psalmi avscultavit: Miseri-
Psal. 103. cors & clemens *IEHOVA*, tardus ira.
&

& multus miſericordia. Non in ſeculum contendit, nec in perpetuum ſervat iram. Non ſecundum peccata noſtra fecit nobis, neq; ſecundum iniqvitates noſtras retribuit nobis. ut miſeretur pater filiorum, miſeretur *IEHOVA* timentium ſe. Qva finita voce perſpicua & firma ſubjecit: Verum eſt, verum eſt. Qvæ poſtrema erat ipſius fidej confeſsio, qvam in terris edidit. Pavlò enim poſt, cum iuxta ſuam petitionem è lecto levaretur, in leipothymiam incidit, in qva cum acclamaretur ipſi á Paſtore Pſalmi verſus: In manus tuas, Domine, commendo Spiri- *Pſal. 35.* tum meum, redemiſti me, Domine, Deus veritatis, & recitatio orationis Dominicæ inciperetur, placidè in vera fide & Dei invocatione tribus circiter ductis ſuſpiriis obdormivit, Cum vixiſſet annos 53. Menſes 9. dies 4. Regnum vero gubernaſſet annis 29. ferè, relicto poſt ſe immenſo deſiderio, & luctu non ſolum apud illuſtriſſimam Reginam ſuoſq; liberos, ſed etiam omnes horum Regnorum ordines, plurimoſq; alios in orbe Chriſtiano. habet itaq; ipſe nunc præmium illud qvod piis Regibus & Doctoribus ex ore Dei Daniel pollicetur dicens: intelligentes fulgebunt, ut ſplendor firmamenti, & juſtifi-

cantes multos tanqvam stellæ in seculum & in æternum: atq; (ut Abigail Davidi
1. *Sam.* 25 ait) ligata est anima Domini nostri in fasciculo vitæ cum *IEHOVA* Deo suo: ut ἐπινίκιον & Epicedion illud fidelium qvod in Apocalypsi extat de eo canere
Apoc. 14. possimus: Beati mortui qvi in Domino moriuntur: Etiam dicit Spiritus, qvoniam reqviescunt à laboribus suis, opera eorum seqvuntur eos. Atq; huc usq; ea qvæ de Historia vitæ, gubernationis & mortis nos dicturos pro temporis angustia promisimus, nunc ad reliqva transeamus.

DE SECVNDO.

PRophetia qvam ex Esaiæ 57. Capite recitavimus, concinnè hujc luctuoso tempori, & lugubri hujjus Concionis materiæ respondet & convenit. Nam qvid in piorum, taliumq; excellentissimorum Heroum emigratione ex hac mortalitate perpendendum & cogitandum sit, luculenter commonstrat. Siqvidem in ea duæ partes potissimum continentur & pertractantur,

I. Qverela Prophetæ de mundi & impiorum securitate, cæcitate, & stupiditate, qva justorum mortem & interitum,

ritum, negligunt contemnunt, neqve ita æstimant ut oportebant.

II, Cavssæ qvare Deus pios sæpe avferat, & qvam beatæ ac felices sint eorum post mortem conditiones.

DE PRIMA.

Iustus perit &c.

VBerioris doctrinæ & intellectus gratia considerandum nobis in hoc Versu primum, de qvorum morte & interitu Propheta agat. Secundo, ejjus qverela de mundo & impĳs exponenda.

De Primo ipse ait: *justus perit,* hoc est: avt naturali & placida morte diem suum obit, mundoq; perire videtur, avt impiorum persecutione violenter è medio tollitur, qvod voce *Abad* Esaias indicare fortasſis voluit. Hæc n: plerumqve violenter perire & interfici significat. Vocantur avtem justi, pĳ, religiosi & Deum timentes, & multarum virtutum ornamentis excellentes, Principes, Magistratus, avt Doctores, & viri in Christiana Republica utiles, qvi fiduciam non in suis meritis, operibus, avt dignitate, Sed — *I. Mēbrum hujjus loci*

in solius Domini misericordia & Redemptoris λύτρου collocant, Deumq́; ob id sibi placatum & propitium statuunt, Qvibusqve remissæ sunt iniqvitates & tecta peccata, fideq́; imputata obedientia & Iusticia Christi, Qviq́; serviunt Deo in sanctitate & justicia omnibus diebus vitæ suæ, Atq́; alios ad justiciæ studium, Exemplo, doctrina & legibus invitant, exhortantur atq́; adducunt.

Psal. 32.

Lucæ. 1.

Iusticia duplex. Est n: duplex justicia, qva in sacris literis homines justi appellantur. Prior est justicia fidej, qvæ non in operum nostrorum meritis consistit, sed in filij Dei obedientia, qva legem perfectè implevit, Qvæ ex gratuita Dei misericordia credentibus in justiciam imputatur, condonatis ipsis peccatorum offensis & reatu, & acceptatis ad vitam æternam, propter eundem filium Dei fide apprehensum. Hæc est justicia illa qva coram tribunali Dei absolvimur & consistere possumus. Qvēadmodum Apostolus tradit inqviens: justificantur gratis ejus gratia, per redemptionem factam per *CHRISTVM IESVM*, qvem proposuit Deus placamen per fidem in Sangvine ipsius, ad declarandam justiciam suam per remisionem præcedentium peccatorum &c. Et postea:

Roman. 3.

ej qvi

ej qvi non operatur, sed qvi credit in eum qvi justificat impium, imputatur fides sua ad justiciam Sicut n: per contumaciam unius hominis (Adami) peccatores constituti sunt multi: Ita per obedientiam unius (Christi) justi constituentur multi. Nam qvemadmodum Iacob primogenituram à seipso non meritus, habitu fratris occultatus, ejusq; veste indutus, qvæ optimum odorem spirabat, seipsum insinuavit patri, ut suo commodo sub aliena Persona benedictionem acciperet: Ita nos sub Christi primogeniti fratris nostri, pretiosa puritate & obedientia fide appræhensa, qvæ odor bonæ fragrantiæ est in qva Deo complacuit, delitescere oportet, ut testimonium justiciæ à conspectu Dei & benedictionem Abrahæ promissam referamus.

Roma. 4. *Rom. 5.* *Ambrosi. lib. 2. de Iacob. & vita beata.*

Altera justicia qvæ ex fide nascitur, & justicia bonæ conscientiæ hayd incommodè dici potest, est veluti fructus & testimonium fidej nostræ ac justiciæ à Deo nobis imputatæ, qva Deo obedire & servire, secundum normam mandatorum ipsius, & omnia delicta pugnantia cum lege Divina vitare studemus, militantes bonam militiam, & retinentes fidem ac bonam conscientiam, veræq; dilectionis

1. Timo. 1.

 nis

nis opera proximo exhibentis. unde Propheta veluti per interpretationem, qvinam ſint qvos *juſtos* vocavit exponens addit: *Viri miſericordiæ colliguntur*, hoc eſt, Miſericordes, benigni & benefici homines, qvi fidem & *juſticiam* ſuam, beneficentia, miſericordia, & dilectione erga omnes teſtantur. Hanc *juſticiam* ut Domi-
Math. 5. nus à nobis reqvirit cum ait: Sic ſplendeat lux veſtra coram hominibus, ut videant opera veſtra bona, glorificentq́ patrem veſtrum qvi eſt in cœlis: ita qvi eam non poſsident, etiam priore illa carent, & tanqvam hypochritæ & prophani à regno Dei arcentur & excluduntur. Non enim
Math. 7. omnis, ait, Veritas, qvi dicit mihi Domine, Domine, intrabit in regnum cœlorum, ſed qvi facit voluntatem patris mei qvi in cœlis eſt, ĳs verò qvi hanc non fecerint pavlo poſt ſe dicturum minatur: nunqvam novi vos, abſcedite à me omnes qvi operamini iniqvitatem.

Vt avtem qvæ hactenus tradita ſunt, noſtro uſui & inſtructioni magis inſerviant, colligenda nobis hinc ſunt doctrina, Conſolatio & admonitio.

1. *DOCTRINA* eſt qvod nemo coram Deo *juſtus* ſit propria *juſticia* avt operibus Legis, Qvemadmodnm Pavlus docet

docet inqviens: Ex operibus legis nulla caro *justificabitur* in conspectu *ejjus*: sed aliena, nimirum Christi, qvæ est perfecta Legis impletio à Christo qvidem facta, sed nobis credentibus gratuitò donata & imputata. Sumus n: nos *justi* ad eum modum coram Deo, qvo Christus peccator fuit. Nam is ut Personam nostram sustinuit, cavssamq; suscepit qvo ipsi crimina nostra imputarentur & reus nostro nomine fieret, ac tanqvam peccator *judicaretur*, non ob propria sed aliena delicta (cum peccatum non fecerit, nec sit inventus dolus in ore *ejjus*, purusq; ac mundus omnis culpæ expers extiterit) pœnasq; subiret nobis non sibi debitas: Ita *justi* nunc sumus in ipso, non qvalitate aliqva in nobis hærente, vel actione á nobis profectâ qvasi operibus nostris satisfaciamus *judicio* Dei, sed imputatione. Qvoniam censemur *justi* Christi *justiciâ* qvam fide induimus, Illud est qvod Scriptura asserit: Eum qvi non novit peccatum fecit peccatum, ut nos fieremus *justicia* Dei in eo, id est Christus qvi planè ἀναμάρτητος & omnis criminis expers fuit, factus est peccatum sive petcator pro nobis, nempe ex omnium nostrorum scelerum reatu, ipsi imputato, ut nos fieremus *justi* apud

Deum

Roman. 3.

1. Petri. 1.

2. Cor. 5.

Deum ejjus juſticia. unde Avguſtinus: noſtra delicta ſua delicta fecit, ut ſuam juſticiam noſtram faceret.

Deinde & hoc ex præcedentibus diſcimus, qvod ut gratuitò ſine omni noſtro merito juſtificamur, ex ſolâ Dei gratia: ita fides unicum illud medium ſive inſtrumentum eſt qvo juſticiam hanc qvæ coram Deo valet, conſeqvimur & appræhendimus, veluti Apoſtolus utrunq; con-
Ephes. 2. jungit, ſcribens: Gratia eſtis ſervati per fidem, idq; non ex vobis, Dei donum eſt, non ex operibus, ne qvis glorietur. Et, ſcimus non juſtificari hominem ex operi-
Galat. 2. bus Legis ſed per fidem Ieſu Chriſti, & nos in Chriſtum Ieſum credimus, ut juſtificaremur ex fide Chriſti & non ex operibus Legis, propterea qvod non juſtificabitur ex operibus legis ulla caro.

II. *CONSOLATIONEM* qvoq; ſuppeditant hæc nobis uberrimam, adverſus peccatorum noſtrorum gravitatem & multitudinem, & indignitatis pro-
Oratio: 1. priæ horrores. Qvid enim, inqvit Bern-
omniū ſāctorum. hardus, poteſt eſſe omnis juſticia noſtra coram Deo? Nonne juxta Prophetam
Eſai. 64. velut pannus menſtruatæ reputabitur? & ſi diſtrictè judicetur injuſta invenietur omnis juſticia noſtra & minus habens?

Qvid

Qvid ergo de peccatis erit, qvando ne ipsa qvidem pro se poterit respondere justicia? Cum itaq; hac de cavssa fremit orbis & orcus, premit corpus, ira Divina minatur, Diabolus insidiatur, Conscientia turbatur, cogitemus Spiritum Sanctum nihilominus nos credentes *justos* pronunciare apud Prophetam, hoc est, absolutos à peccato, ornatos *justicia* qva *justi* revera sumus & censemur, adeoq; Deo acceptos & dilectos in dilecto, atq; in filios ad vitæ hæreditatem adoptatos. Hæc enim tria necessario reqviruntur, ut aliqvis *justus* sit coram Deo. Cogitemus qvoq; hæc tam immensa beneficia, nullis nostris operibus, meritis avt dignitate comparari: Sed indignos ac gratis nos servari & *justificari* per redemptionem factam per Christum Iesum ex merâ Dei gratia, qvæ ibi superabundavit ubi avctum est peccatum, modò fide firmâ misericordiam divinam & Mediatorem nostrum amplectamur. Siqvidem hæc omnia locupletissima documenta sunt, *justiciæ* donum, & salutis hæreditatem, non pro meritorum avt dignitatis indignitatisve ratione distribui, Sed gratuitò omnia per fidem dari, nulliusq; tam atrocia & enormia esse delicta, qvin (apostolo teste) si cum fiducia ad thronum gratiæ accedat, con-

Roma. 3.
Roma. 5.
Heb. 4.

conſeqvatur miſericordiam,& gratiam in-
veniat ad opportunum avxilium.

Nevtiqvam igitur tibi ob indignita-
tis tuæ magnitudinem, avt ſcelerum enor-
mitatem cum Caino de venia deſperan-
dum,ſed potius in fide cum Bernardo di-
Sup cant : cendum ſtatuas: Meum meritum miſeratio
Serm. 61. Domini: non planè ſum meriti inops,
qvamdiu ille non fuerit inops miſeratio-
Thren: 3. num. Qvod ſi miſericordiæ Domini mul-
tæ, multus ego peræqvè ſum in meritis.
Qvid enim ſi multorum mihi conſcius ſim
Rom. 5. delictorum, nempe ubi abundavit deli-
ctum, ibi ſuperabundavit & gratia. Et, ſi
Pſal. 103. miſericordiæ Domini ab æterno uſq; in
æternum, ego qvoq; miſericordias Domi-
Pſal. 70. ni in æternum cantabo: Nunqvid *juſtici-*
1. Corin. 1. as meas? Domine memorabor *juſticiæ* tuæ
Bernhar. ſolius, ipſa enim eſt & mea, nempe factus
orat. 1. om es mihi tu *juſticia* à Deo. Proptetea ob-
nium San nixè cum propheta clamantes: Non intres
ctorum. in *judicium* cum ſervo tuo Domine, totâ
Pſal. 143. humilitate ad miſericordiam recurramus,
qvæ ſola poteſt ſalvare animas noſtras.

III. *ADMONEMVR* præterea ex
priorum tractatu ad ſalutem & *juſticiam*
conſeqvendam non ſuffiicere, qvòd qvis
in externo Eccleſiæ cœtu degat, avt de
hiſtoricâ fide & noticiâ, glorietur, vel ſan-
ctita-

ctitatem & Curios ſimulet, cùm tamen
Bacchanalia vivat, carniſq; libidini ad
qvævis vitia & flagitia perpetranda, obſe-
qvium, Deo vero nullam obedientiam,
nullum timorem, nec proximo veræ dile-
ctionis officia præſtet. Siqvidem viva &
ſalutaris fides qvâ ſolâ *j*uſtificamur & ſal-
vamur, novæ obedientiæ ſtudio, *j*uſticiaq;
bonæ conſcientiæ non magis carere po-
teſt, qvam ignis calore, vel ſol lumine.
Nam arbor bona, bonos fructus profert, *Matth. 7.*
putris verò arbor malos fructus gignit.
Qvamobrem divus Iacobus ſcribit: oſten- *Iacob. 2.*
de mihi fidem tuam ex operibus tuis, &
ego oſtendam tibi ex operibus meis fidem
meam. Nam fides per charitatem ita ſem- *Galat. 5.*
per operatur, ut Deum ſuper omnia dili-
gat, & rectâ pietate colat: proximum ſyn-
cerâ dilectione complectatur, divina ſtu-
dioſè ſervet & faciat mandata: omnibuſq;
illis reſiſtat ſummo conatu, qvæ Dei vo-
luntati & gloriæ adverſantur, ut ſunt, Di-
abolus, peccatum & omnis generis impie-
tates, qvibus Satanæ regnum promovetur
in mundo. unde concludere licet, ibi nul-
lam eſſe veram avt *j*uſtificantem fidem, ubi
in vitæ actionibus & moribus, nulli hu*j*-
*j*uſmodi fructus conſpiciuntur. Qvæ enim
utilitas, fratres mei, ait Apoſtolus, Si fi-
dem

Iacob. 2. dem dicat aliqvis ſe habere, opera verò
non habeat, num poteſt fides illa eum ſer-
vare? Fides ſi opera non habeat, mortua
eſt per ſe. Fieri ergo neqvit ut Deo place-
ant, avt regnum cœleſte ingrediantur, qvi
Roma. 6. membra ſiſtunt ſerva impuritati & iniqvi-
tati, ad patrandum peccatum: vel *j*uſti-
ciam fide*j* poſsideant, qvi *j*uſticia bonæ
conſcientiæ carent, & pœnitentiam ſeri-
am non agunt, membraq́; juſticiæ ſerva ad
ſanctimoniam & obediendum Deo in po-
Tit. 2. ſterum non ſiſtunt. Hiſce enim polluta eſt
& mens & conſcientia: Deum profiten-
tur ſe ſcire, ſed factis negant, qvum ſint
abominandi & immorigeri, & ad omne
opus bonum reprobi. Veniet itaq́;, qvem-
Math. 24. admodum Chriſtus minatur, Dominus il-
lorum, die qvo non expectant, & hora
qvam non noverunt, & ſeparabit eos, ſcili-
cet ab electorum numero, partemq́; eorum
ponat cum hypochritis, ubi erit fletus &
ſtridor dentium. Reſipiſcite igitur, &
Eſai. 55. qværite Dominum dum inveniri poteſt,
invocate eum dum propinqvus eſt: Dere-
linqvat impius viam ſuam, & vir iniqvus
cogitationes ſuas, revertaturq́; ad *IEHO-*
Zachar. 7. *VAM.* judicium verum *j*udicate, & miſe-
ricordiam qviſq́; facite cum fratre ſuo, vi-
duamq́; & pupillum, advenam & pavpe-
rem

rem

rem ne opprimatis, præterea malum qviſq; fratris ſui ne cogitetis in corde veſtro: Sed renovamini ſpiritu mentis veſtræ, & induite novum hominem, qvi ſecundum Deum conditus eſt, ad juſticiam & ſanctimoniam veram, ut ſangvine agni immaculati, à peccatis mundati & juſticia donati, jus & hæreditatem filiorum Dei obtinere qveatis. *Epheſ. 4.*

SECVNDVM qvod in hoc verſu conſiderandum monuimus, eſt prophetæ qverela de mundo, & impiis, nam ait: *II. Mēbrum hujus loci*

Juſtus perit, nec eſt qviſqvam qvi reponat corde, & viri miſericordiæ congregantur, nec eſt qvi intelligat, &c.

Avdimus enim hoc loco qvam ſeriò Propheta conqveratur de mundi & impiorum ſumma cæcitate, ſecuritate & ſtupiditate, qva juſtorum & piorum, qvi vaſa miſericordiæ Dei & organa utilia ac ſalutaria Eccleſiæ & Reipub. fuerunt, mortem & fata, cum ſua ſignificatione negligunt, contemnunt, neq; ita ut par erat æſtimant. *Juſtus* (inqvit) *perit,* hoc eſt, pii moriuntur, avt Evangelii Doctores & alii Evangelio obedientes rapiuntur in carceres, torqventur & interficiuntur.

Nec est qvisqvam qvi reponat corde, id est, nemo est qvi ob id dolore afficiatur, avt ea diligentia qva oportebat hoc æstimet & perpendat. nemo omen considerat: avt qvod sit singularis Dei pœna & venturi mali, futurarumq; calamitatum prænuncium sive præsagium, cogitat, qvod Deus illustres homines & pietate virtutumq; ornamentis præclaros viros, præter expectationem in medio ætatis flore & cursu, dum adhuc naturalis vitæ terminus procul abesse videtur, plurimisq; prodesse potuerunt, & qvidem sæpe eo tempore, ubi eorum opera & consilia maximè necessaria sunt, abripiat & è vivis tollat. *Et viri misericordes congregantur*, Scilicet per mortem, â Deo ad populum suum, corpore in sepulchrum, anima in cœlestem patriam
Sapien. 3. & manum Dei, ubi non tangit eos tormentum, *Nec est qvi intelligat*, cavssas, videlicet, qvare id fiat, avt qvid Deus in animo habeat dum hæc facit.

Observandum igitur nobis in hac Qverela. Primum qvanta sit hominum prophanorum cæcitas & securitas, qvod videlicet non moveantur justorum & prælustrium Virorum morte, neq; irati Numinis pœnas avt supplicia metuant,

neq;

nec animadvertant, Si *justus* vix servetur, *1. Pet. 4.*
ubi impius comparebit: avt si in viridi li- *Lucæ. 23.*
gno hæc contingant, qvid in arido fiet?
Siqvidem non putant suam rem agi, paries
cum proximus ardet, piorumq́; mortem
sibi ominosam esse: Sed eam, ut & omnia
alia indicia ac signa iræ Divinæ atq́; immi-
nentium pœnarum, spernentes, susq́; deq́;
ferentes, in peccatis stupidi, veluti Le-
thargo laborantes, dormiunt & delitian-
tur, piosq́; odio vatiniano prosеqvuntur. *Psalm. 10.*
Et securi dicunt in corde suo: non mo-
vebimur á generatione in generationem,
qvoniam non eveniet nobis malum, obli-
tus est Deus, occultavit faciem suam, non
videbit in seculum. Qvia neq́; ab exortu *Psalm. 57.*
Solis, neq́; ab occidente, nec à deserto
montium qvicqvam est metuendum. un-
de non mirum est Prophetam tam gravi-
ter conqveri de tanta mundi impietate &
securitate, præsertim cum hæc semper fa-
cta sint, atq́; nostra ætate etiamnum *jugi-*
ter fiant. Si enim ad præsens hoc secu-
lum oculos, mentemq́; convertimus, cer-
tè si in eo vixisset Esaias, nihil potuisset de
nobis, nostrisq́; moribus aptius proferre.
Qvod ut manifestum evadat operæpreti-
um esse *judico*, pavlò diligentius conside-
rare, cum modum, qvo Deus nos peccati

noſtri & iræ ſuæ admonet, tum etiam qvomodo homines Divinas admonitiones excipiant, vitamq́ꝫ inſtituant.

I. Nam cum Divina bonitas & clementia, nolit mortem peccatoris, neq́ꝫ in perditionibus noſtris delectetur: Sed vita in voluntate ejus ſit: Non qvoties peccant homines ſua fulmina mittit, verum verbo & ſignis Deus ſe offenſum, pœnasq́ꝫ de nobis ſumpturum antea præmonet & denunciat, ut ſit nobis reſipiſcendi ſpatium, & diligentiores excubias agamus, deprecantes, ut digni habeamur, qvi effugiamus iſta omnia qvæ eventura ſunt, & conſiſtamus coram filio hominis.

Ezech. 33. *Tobiæ.* 3. *Pſalm.* 30. *Lucæ.* 21.

Primum enim qvotidie prædicatione verbi Spiritus Sanctus arguit mundum de peccato, & nos noſtrorum ſcelerum admoneri facit: Deumq́ꝫ juſtum judicem eſſe, qvi iraſcitur omni die impio (ut David canit) Et niſi converſus fuerit, eum gladium ſuum acuiſſe, arcum ſuum tetendiſſe & paraſſe illum, ejq́ꝫ parata vaſa mortifera, & ſagittas ad perdendum.

Johan. 16. *Pſalm.* 7.

Præterea cum homines, ut Zacharias qveritur, attendere renuant, & ſcapulam ſuam dent averſam, avres ſuas aggravent, & cor ponant inſtar Adamantis, ne avdiant Legem & verba qvæ miſit *IEHOVA*

Zachar. 7.

HOVA in ſpiritu ſuo, per manum mini-
ſtrorum, de ſua ira adverſus peccata, &
imminentibus pœnis, Deus concionatur *Iræ Divi-*
inuſitatis ſignis, prodigiis & portentis, *næ ſigna*
qvæ tamen in duplici potiſsimum ſunt di- *duplicia.*
ſcrimine.

1. Qvædam enim ſigna ſimpliciter ſunt σημάντικα & minantia, quæ impietatem non puniunt, ſed ſolummodo Deum iratum ſignificant, attrocibusq; pœnis olim venturis, avt *jamjam* impendentibus, atrocia delicta plectenda minitantur, niſi homines maturè ad Deum, & ſaniorem mentem redeant. hu*jj*us generis ſigna, tantâ copiâ proximis annis apparuerunt, in cœlo, aëre, terrâ, & adhuc in dies conſpiciuntur, ut enumerantem prius dies qvam oratio deficiat. Qvis enim recenſebit Eclipſes utriusq; luminaris, Cometas, Stellam novam, inuſitatos ignes, & chaſmata, naves bellicas, excercitus armatos in Cœlo viſos, mirabiles Syderum con*j*unctiones & oppoſitiones, pluvias ſangvineas, partus monſtriferos, aqvam ſangvine coloratam, aliaq; infinita propemodum prodigia & portenta, qvæ orbis præſenti ſeculo vidit? Iſtis igitur omiſsis, unum avt alterum ex eis ſaltem conſideremus, qvæ in hiſce Regnis nuper facta, ſua no-

 vitate

vitate peccandi licentiam & ſecuritatem
animis noſtris excutere, timoremq; incutere, meritò deberent, Cum Deum impietate noſtra multiplici offenſum, ſupplicia meditari adverſus nos graviſsima, niſi reſipuerimus, certiſsimo teſtimonio oſtendant. Non enim fuiſſe ἂσκμομ admiran-
Anno 87. dum illud halec coronâ, & antiqvis characteribus Gothicis inſignitum, qvod ſuperiori anno in Norrigiâ captum eſt, experientia fortaſsis didicimus. Accedunt etiam inuſitatæ, horrendæ & propemodum continuæ tempeſtates, ſuperiore hominum memoria, pene inavditæ: Partus monſtroſi & præternaturales, qvalis ille erat, qvi tempore *jejunij* qvadragenarij
Anno 88. (ut vocant) hoc anno Othoniæ in lucem editus brachijs pedibusq; carens, Et lavacro regenerationis tinctus eſt, Pijſſimo Rege *cuj* nunc exeqviarum *juſta* mœſti facimus, in ea urbe Præſente. Qvo divinâ providentiâ absq; dubio ſignificare voluit, maximam partem generis humani, ita vitam traducere, qvaſi nec manus haberent ad faciendam Dei voluntatem, & miſericordiam exhibendam proximo, nec pedes ad ambulandum in veri-
Roma. 6. tate Domini, cum peccatum regnet in mortali ipſorum corpore, ut *ej* obediant
in

in ſuis cupiditatibus. Qvid referam horrendum illud tonitru & fulgur, qvod in aſperrimâ brumâ avditum & viſum eſt, ultimo die Decembris, ſuperioris anni? *Anno 87.* Qvid igneam illam crucem Cœlo flammante ab Oriente, ſuper hanc urbem progredi vigilibus conſpectam? Hæc omnia & infinita alia teſtantur ob malitiam & ſecuritatem hominum, ſuccenſum eſſe ignem in furore Dei, (qvemadmodū ipſe loqvitur) Qvi ardebit uſq; ad Inferni noviſsima, devorabitq; terram & fructus ejus. ut conſumentur ſuper homines mala: & combuſti reddantur fame & comeſti ægritudine calidâ & amarâ exciſione, foris graſſetur gladius: in cubilibus vero terror, in juvenes juxtà ac virgines, in lactantes atq; canos. *Devt. 32.*

2. Nunc ad alterum genus ſignorum progrediamur, qvibus Deus nobis concionatur, Qvæ non ſolum σημάντικα: Verumetiam τιμωρητικα ſunt, utpote qvæ non tantum denunciant & teſtantur patrem cœleſtem iratum eſſe, ſed & ſimul puniunt, & mortalium peccata juſtis pœnis ulciſcuntur, ut ſunt bella qvæ ubiq; locorum ardere nunc avdimus, Annonæ Caritas, fames, peſtis, morbi novi & incogniti, & omnis generis afflictiones &

calamitates, qvibus mundus ob enormia
delicta visitatur & castigatur. Horum
nec nos expertes viximus, præteritis an-
nis, neq; hodiernâ die omnino sumus.
Nam ut pestem, morbos Epidemicos &
reliqva taceam, videmus secundum Pro-
Defuncti phetarum vaticinia, ob detestandam no-
Iohan. A. stram ingratitudinem & enormia flagitia
80. Kal. colligi sive deficere pisces maris, mærere
Octob. piscatores, & lugere omnes projicientes
Adolp. A. in aqvas hamum. Sentimus etiam maxi-
86. Kal. mo cum dolore hoc signo iræ Divinæ,
ijsdem. cujus Propheta noster in textu meminit,
Magn. A. nos à Deo punitos. Postqvam enim intra
1584. octennium Principes multos de familiâ
Anna 85. Regiâ hisce Regnis conjunctissimos è sta-
Kalend. tione hujus vitæ evocavit, ut *IOHAN-*
Octobris. *NEM* & *ADOLPHVM* patruos
August. Regis: *MAGNVM* germanum fratrem,
A. 1586. *ANNAM* Sororem: *AVGVSTVM*
11. Febru. Sororiũ: *ELIZABETHAM* fratriam:
Elizabet. *ELIZABETHAM* Socrum, *ELI-*
Reg. mat. *ZABETHAM ADOLPHI* filiam,
A. 86. 14. ejusdemq; filium *FRIDERICVM* &
Octobris. alios, tandem pĳssimi & clementissimi
Elizabet. Regis, patris patriæ & Domini nostri fu-
Adol. fil. nere & immaturo obitu, se nostris scele-
An. 87. ribus gravissimè offensum, & vindictam
Frid. Ad. de nobis sumpturum declaravit & mina-
Fil. 1587. tus

tus eſt. Nam propter prævaricationem Regionis, inqvit Solomon: multi Principes ejjus. Sicut etiam Dominus apud Eſaiam propter hanc cavſſam minatur, à Iuda ſe ablaturum omne fulcimentum panis & aqvæ, fortem & virum bellicoſum, judicem & Prophetam, & divinum & ſenem, qvinqvagenarium & honorabilem, & conſiliarium, atq; daturumpueros Principes eorum & dominaturos illis pueros. Qvibus verbis etiamſi Scriptura irati Numinis ſignum, peccatiq; pœnam magnorum virorum & piorum Principum funera eſſe oſtendit, tamen Deo gratias agendæ ſunt, qvod de Sereniſsimo noſtro deſignato Rege intelligi non poſsint nec debeant. Nam Propheta non loqvitur de ĳs qvi pueri ſunt ætate, & indies in melius proficiunt, Sed de ĳs qvi pueri ſunt ſenſu, de qvibus aliâs ait: Væ puero centum annorum. Noſter vero Sereniſsimus Princeps & Dominus, licet per ætatem nondum ex Ephæbis exceſſerit: tamen (ut ſuperius qvoq; meminimus) Sapientia, virtutum incrementis ætate & gratia apud Deum & homines qvotidie proficit: ut ætatem ſapientia & prudentia, annos virtus & excelſa ingenĳ indoles longè ſuperet, omniumq; admirationem

Prov. 28.
Eſaiæ. 3.
Chriſtianus IIII.

& oculos in se convertat. ut hîc vere illud
Eccles. 4. locum habeat: Melior est puer sapiens, Rege sene & stulto, qvi admonitionem nescit recipere amplius.

II. *Qvomodo homines excipiant Dei admonitiones.*

Qvamvis avtem ita variis modis verbo & signis, atq; immaturâ *ju*storum & præsertim illustrissimi patris patriæ morte, Divina bonitas ad pœnitentiam nos invitet, deq; peccatis nostris, irâ Dei accensâ & imminentibus malis ac cladibus, seriò admoneat: Qvotus qvisq; tamen est qvi hoc corde recolligit? Qvotus qvisq; est qvi intelligit? Qvis est qvi terretur, &
Ioel. 2. sicut Propheta loqvitur, non vestimenta sed cor suum scindit, & ad *IEHOVAM* convertitur in *je*junio, fletu & planctu, veluti fecerunt Ninivitæ? Væ securitati nostræ.

Principiò cum sparsus esset rumor de Serenissimi nostri Regis obitu, multi havd obscura ediderunt luctus indicia, ita ut Spes aliqva de conversione & emendatione illorum fuerit, verum ut apud multos luctus nunc concidisse, & propemodum oblivioni traditus videtur: ita pœnitentiæ & pietatis cogitationes ac studia apud eosdem langvefacta, utinam non omnino extincta, conspicimus. Qvis enim est qvi Spiritu contrito reputat hoc

pœ-

pœnam esse ingratitudinis & flagitiorum nostrorum? Qvis ea diligentia qva par erat æstimat & perpendit tanti Regis obitum, qvo alienissimo tempore Ecclesiæ & Rejpub. subtractus est, prodromum & prænuncium esse iræ Divinæ, pœnarum & calamitatum, qvæ ob peccata hisce regnis impendent? tantum abest ut homines serio pœnitentiam agant, avt conspectu iræ ac judicij Divini expavescant, futurasq; clades metuant. Imo maxima pars eorum ita vitæ rationes instituunt, qvasi nec Deus aliqvis scelerum vindex, nec infernus ullus esset: atq; ita ætatem transigunt, ut apertè demonstrent se in ultimo illo seculo vivere, de qvo Dominus ait: Sicut erant Dies Noe: ita erit & adventus filij hominis: Sicut enim erant in diebus qvi præcesserunt diluvium, edentes bibentes uxores ducentes & nuptum dantes, usq; ad diem eum qvo ingressus est Noe in arcam: Et non cognoverunt usq; dum venisset diluvium & sustulisset omnes: ita erit Adventus filij hominis. Qvocunq; enim oculos convertas, qvid aliud vides? qvam mundum totum in malitiâ positum, homines securè & impiè Deum & verbum ejus contemnere, Sacramenta negligere: ministros odisse, perseqvi, deridere,

Matt. 24.

1. Ioha. 5.

ridere, calumniari, omnem pietatem conculcare, horrendis dejjerationibus & perjuriis, Sanctissimum Dei nomen prophanare, majjoribus immorigeros esse, odio, invidia, inimicitiis adversus se invicem flagrare, homicidia impune propemodum perpetrare, propudiosas libidines & luxurias sectari, scortari, adulterari, noctes atque dies ingurgitationibus Epicureis indulgere: proximum in omnibus defravdare & expilare, mendaciis & calumniis deformare. Breviter, omnis impietas eousque progressa est, ut havd altius ascendere posse videatur, & homines in peccatis securi in utramque avrem stertunt. unde commodissimè de nostro seculo usurpari potest illud Apostoli: Non est justus ne unus qvidem, non est qvi intelligat, non

Roma. 3. est qvi exqvirat Deum: Omnes deflexerunt simul inutiles facti sunt, non est qvi exerceat bonitatem, non est usque ad unum. Sepulchrum apertum guttur eorum, lingvis suis ad dolum usi sunt: Venenum aspidum sub labiis eorum. Qvorum os diris & amarulentiâ plenum est, veloces pedes eorum ad effundendum Sangvinem, contritio & calamitas in viis eorum, & viam pacis non cognoverunt.

SECVN-

SECVNDO, Sicuti hactenus ex prophetæ qverela, de mundi ſecuritate egimus: Sic etiam obſervandæ nobis hoc loco fuerint, hujus impiiſsimæ ſecuritatis cavſſæ præcipuæ, unde nimirum fiunt homines tam cæci, ſtupidi & ἀπηλγικότες, ut iram & minas Dei, omniaq; ſigna & indicia venturæ pœnæ & futuræ damnationis contemnant, ſuſq; deq; ferant & negligant, non ſecus ac ſi per oblivionis campum iter haberent. Licet avtem hujus rei variæ & multiplices cavſſæ ſint, tamen nos præcipuas ſolum breuiter attingamus, ut eis cognitis, facilius nobis præcaveamus, ne à Deo nos abalienatos, ſomno peccati & ſecuritatis obruant, & certiſsimæ damnationi involvant. Sunt avtem hæ cavſſæ cum in nobis, tum extra nos.

1. *Cavſſæ ſecuritatis in nobis.*

In nobis eſt peccatum originale & naturæ noſtræ vitioſitas, qva ut à Deo aversi, & ad omnia bona qvæ voluntati divinæ congruunt inepti & inhabiles: ita ad omnia mala plus ſatis proclives & propenſi ſumus, ut non immeritò Moſes dixerit, figmentum cordis humani pravum eſſe ab adoleſcentiâ ſuâ: & pavlus: ſe noviſſe qvod in ſe hoc eſt carne ſuâ bonum non habitet. Veluti enim ignis ab his qvi carbonariam excercent in pyram lignorumq;

Geneſ. 8.

Roman. 7.

conge-

congeriem injectus, licet ſedulò humo obſtruitur & contegitur, tamen intus ſerpit & furit, lignaq; lambens comburit, & nunc hîc nunc illic erumpit, & ſi uno loco ingeſta & impoſita terra oppreſſus & qvaſi ſuffocatus fuerit, alio ſtatim exitum flammis ſibi ſternit: Sic peccatum originale intus in corde latens, omnes facultates hominis, internas & externas vitiat & corrumpit: & ad qvævis mala ſtimulat & accendit: neq; unqvam ea diligentia reprimitur, qvin inſtar ignis intus furentis, flammis peſſimarum cupiditatum interdum erumpat in actus, & in varia ſcelera & vitia ſeſe exoneret. unuſqviſq; enim, ait Apo-
Jacob. 1. ſtolus, tentatur, ſive ad malè agendum ſolicitatur, dum á propriâ cupiditate abſtrahitur & ineſcatur: Qvæ ubi concepit, parit peccatum: peccatum verò peractum progignit mortem. Hæc itaq; naturæ vitioſitas & originalis corruptio, prima cavſſa eſt, qva non tantum, ut ille canit:

Mortales vitium penitus labuntur in omne
Præcipites, qvoniam facilis via ducit ad ipſum,
Hoc qvia vel nobis jam tum naſcentibus hæret:

Sed

Sed etiam in peccatis cæci & ſecuri red-
duntur, ut nullo *DEI* metu avt timore
agantur vel invitentur ad pœnitentiam.

Vnde tandem delinqvendi prodit *Peccandi*
conſvetudo, qvæ naturæ vires induens, *conſvetu-*
hominum ſecuritatem & malitiam, à con- *do.*
genitâ illa corruptione profectam, ita cor-
roborat & adavget, ut non poſsint non
peccare, atq; in contumaciâ ſua perſevera-
re. Veriſsimum ſiqvidem illud Avguſtini
eſt, dum conſvetudini non reſiſtitur fit
neceſsitas, ſenſus obdurat ne mala vide-
ant: mentes indurat ne mala terreant, cor-
da ineſcat ut fœda placeant, vires enervat,
ut victæ jaceant. Qvare Propheta de il- *Ierem. 13.*
lis qvi inveterata conſvetudine vitiorum
tenentur, ait: nunqvid mutabit Æthiops
pellem ſuam, & pardus maculas ſuas? vos
qvoq; poteritis benefacere, aſſveti ad ma-
lefaciendum?

Ne itaq; hæc nobis eveniant, nec pri-
mus hic ſecuritatis & ſcelerum conſiliari-
us nobis obſit, duo imprimis agenda ſunt.
Nam primò vetus ille homo noſter cum
ſuis concupiſcentiis crucifigendus & mor-
tificandus eſt, avxilio Spiritus ſancti invo-
cato, & pravarum cogitationum impetus *Roma. 6.*
refrenandi & extingvendi, ut enervetur
corpus peccati, ne poſthac nos ſerviamus

ei,

Coloß. 3. ej, ſed induamus novum hominem, qvi
renovatur ad agnitionem ſecundum ima-
ginem ejus qvi condidit ipſum. Deinde ſi
lapſi fuerimus non diu inhæreamus ſordi-
bus flagitiorum noſtrorum, nec differa-
Syrach. 5. mus converti ad Dominum, nec diem
ex die periculoſa procraſtinatione duca-
mus: verum ſtatim dum vulnus adhuc re-
Pſalm. 51. cens eſt, corde contrito & ſpiritu humili-
ato, qvæ ſacrificia ſunt Deo acceptiſsima,
Libro. 1. ad Mediatorem noſtrum Ieſum Chriſtum
Epiſtola- in verâ converſione & fide accurramus, &
propoſitâ vitæ morumqvé emendatione
ſupplices veniam petamus. Primus enim,
ut Cyprianus docet, felicitatis gradus eſt
non delinqvere: Secundus, delicta co-
gnoſcere: illic currit innocentia integra &
illibata qvæ ſervet: hîc ſuccedit medela
2. qvæ ſanet.
Cav. ſecu- Extra nos ſecuritatis cavſſæ variæ
ritatis ex- ſunt in Deo, in Diabolo, in mundo, & ſce-
tra nos. lerum impunitate.
I. Si Deum reſpicimus, immenſâ ipſius
miſericordiâ, bonitate, & longanimitate,
Roman. 2. qva ad reſipiſcentiam nos allicit & pater-
nè invitat, ad prophanam peccandi ſecu-
ritatem confirmandam peſsimè abutimur.
Tanta eſt naturæ noſtræ pravitas, ut qvod
ad medicinam & ſalutem ordinatum eſt,
nos

nos protervè ad morbi incrementa & damnationem uſurpemus. Qvemadmodum Eccleſiaſtes graviter conqveritur, dicens: Qvia non profertur citò contra malos ſententia, abſq; timore ullo, filij hominum perpetrant mala. *Eccleſ. 8.*

Verùm ut hujc peſti paratum antidoton habeamus, oculis noſtris proponamus Syracidis dictum, illudq; digna æſtimatione perpendamus. Ne dixeris, ait, peccavi, & qvid mihi acerbum accidit? Dominus patiens eſt non te dimittet. De venia ne ſis nimium ſecurus, ut peccata peccatis cumules, ac ne dicas miſericordia ejus plurima eſt, multitudinem peccatorum meorum mihi ignoſcet. Tam enim ira qvàm miſericordia ab eo properabit, ac ſuper ſceleratos furor ejus reqvieſcet. Ne differas converti ad Dominum, nec diem ex die ducas, nam ſubitò ira Domini erumpet, & qvum ſecurus eris profligaberis, atq; in tempore ultionis peribis. Cuj Pavlus conſentit dicens: An copiam benignitatis ejus & tolerantiæ ac lenitatis contemnis? ignorans qvod benignitas Dei ad pœnitẽtiam te allicit, ſed pro duritiâ tua & corde reſipiſcere neſcio, theſavrizas tibi iram in diem iræ, & declarationis juſti judicij Dei, qvi reddet unicuiq; ſecundum opera *Syrac. 5.* *Roma. 2.*

ipſius. Huc etiam facit pulcherrimum Auguſtini dictum, diligenter meditandum, ne *juſticiæ* Divinæ ſepoſito metu, miſericordiæ ſpe, in malis roboremur. Qvando habemus tempus, inqvit, miſericordiæ, non nobis blandiamur, non dicamus: Semper parcet Deus: Ecce feci herì & pepercit Deus: facio & hodie & parcit Deus: faciam & cras & parcet Deus. Attendis ad miſericordiam, & non times *judicium*. Si vis cantare miſericordiam, & *judicium* intellige, qvia ideo parcit ut corrigas, non ut in malignitate permaneas.

II. Si Diabolum reſpicimus, circumit

1. Pet. 5. tanqvam Leo rugiens qværens qvem devoret. Primum enim occultè impellit ad facinora Deo diſplicentia, qvibus fides amittitur & Spiritus Sanctus e*j*icitur. Novit enim temperamentum hominis, undè nec eum fugit ad qvæ vitia maximè propenſus inclinet. Semper igitur in omnes occaſiones intentus vigilat, ut ſecuros ſeducat & perdat. Interdum enim ob*j*icit ſenſibus occaſiones delinqvendi, cum non ignoret ſenſuum organa, vitiorum eſſe *ja*nuas. ac ſæpe ſe immiſcet humoribus corporis & eos movet & ineſcat, adhibitis occultè inſtrumentis ad eam rem idoneis, ceu venenis, qvibus humores veluti fermen-

men-

mentantur ac inficiuntur. Hinc cogitatio tanqvam Satanæ inſpiratio naſcitur. Cogitatio affectum movet: qvi pavlatim magis magisq; accenſus, voluntatem turbat & judicium corrumpit, Voluntas ſi affectibus ſe obſeqventem præbuerit, imperata exeqvitur, peccatumq; perficit, qvo peracto, homo ſervus peccati & Satanæ mancipium, imò domicilium, & filius iræ redditur. Deindè qvò hominem facilius huc uſq; perducat, is, ut eſt mille artifex, ſingulari aſtutiâ peccatum extenuat, & fucata dulcedine ſic commendat ac depingit, ne res noxia avt triſtis eſſe, Verum optatæ voluptatis pleniſsima appareat, qvemadmodum luctuoſum primorum parentum & Iudæ exemplum luculenter teſtatur. Qvin etiam miſericordiæ Divinæ bonitatem & amplitudinem tantoperè extollit & exaggerat, & econtrariò iram & juſticiam Dei extenuatione mendaci enervat & deprimit, ut homines vanâ ſpe miſericordiæ conſeqvendæ qvantumcunq; deliqverint, ſeſe lactantes, nullo metu iræ & judicij Divini teneantur, unde mortifera iſta ſecuritas, pœnitentiæq; neglectus, in cordibus humanis paſsim expullulat. Verum nemo ſe decipi patiatur hujjuſmodi illecebris & figmentis. Nam ubi peccatum

perpetratum fuerit, Satan detracto dulcedinis & voluptatis inani fuco, ita ejjus atrocitatem & turpitudinem, iræq; & justiciæ Divinæ rigorem ac severitatem exaggerat & exasperat, & conscientiam tam diris modis lacerat & excarnificat, ut miserum peccatorem tandem in desperationem præcipitet, qvo cum desperabundo

Genes. 4. Caino exclamet: Majjor est iniqvitas mea qvam ut veniam merear. Christi igitur præcepto obtemperemus, qvi suadet ut

Matt. 24. vigilemus & oremus, ne in tentationem

1. *Pet.* 5. introeamus. Et sobrij simus, ac resistàmus

Ephes. 6. Diabolo firmi per fidem, ejjus scuto assumpto, qvo possimus omnia jacula mali illius ignita extingvere.

III. Si verò Mundum consideramus & ipse ad peccandum, securitatemq; induendam, impijssimis exemplis & infinitis Scandalis, havd parvo incitamento est. Sumuntur enim, ut Seneca scribit, à conversantibus mores: Et in consvetudine victus cum improbis, ait alius, ipse qvoq; improbus efficere. Nam ita comparatum est humanum ingenium ut bonum, jucundum & honestum judicet se conviventibus accommodare, eorumq; mores in vitâ exprimere, præsertim si pravi sint. Siqvidem, inimica tenacius hærent. Qvare

à Sy-

à Syracide rectiſsimè dictum eſt: Qvi te- *Syrac. 13.*
tigerit picem inqvinabitur ea: qvi com-
municat cum ſuperbo ſimilis ej efficietur.
Et à Paulo poſt Menandrum: corrum- *1. Cor. 15.*
punt bonos mores colloqvia prava. Cum
itaq; mundus delitiatur in peccatis ſuis,
ſcortatur, potat, jurat, tyrannidem & ra-
pinas exercet, breviter, nulla vitia non
deſignat, alij hæc qvotidie cernentes, ad
imitationem alliciuntur, exiſtimantes avt
peccata non eſſe cum à tam multis & qvi-
dem potentiſsimis, ac illis qvi haberi de-
bent ſanctiſsimi fiant, avt ſe una cum
ipſis veniam à Deo impetraturos. Perſua-
dent enim ſibi tantam multitudinem vix
errare, perire avtem non poſſe.

Accedit etiam hiſce ſcelerum ma- *IIII.*
leſuada impunitas, qvæ mirum in modum
ingenia perverſa ad qvidvis avdendum
& ſecurè avſis inſiſtendum exſtimulat. Si-
qvidem omnes licentiâ deteriores ſumus,
& ut Bernardus rectè ait: Impunitas in-
curiæ ſoboles, inſolentiæ mater, radix
impudentiæ, transgreſsionum nutrix eſt.
Nam ſicut, *Oderunt peccare boni virtutis
amore:* Sic,
*Oderunt peccare mali formidine
pœnæ.*

 Qvan-

Rom. 13. Qvando igitur cesſat magiſtratus ad flagitia connivens, nec officium facit, neq; tanqvam miniſter Dei gladium geſtat, bonis in lavdem, malis verò operibus terrori, tanqvam ultor ad iram ej qvi qvod malum eſt fecerit, feneſtram aperit ad alia ſimilia delicta ſecurè perpetranda. Qvam ob cavſſam Poëta veriſsimè dixit: Qvi non vetat peccare cum poſsit, *jubet.*

Remedia generalia ſecuritati opponenda

Verùm ne harum venatiſsimarum Sirenum cantu, ſecuritatem & libertatem peccandi ſuadentium, decipiamur, nec animi noſtri tam pernitioſis conſilijs obſeqventes ſe præbeant, aſsiduè nobis proponamus comminationes Dei graviſsimas adverſus delinqventes & ſecuros: ſigna iræ Divinæ: pœnas multiplices, qvibus qvotidiè mundus affligitur unâ cum pœnarum exemplis, ut ſunt angelorum damnatio, diluvium, everſio Sodomæ & Gomorrhæ vicinarumq; urbium, triſtiſsimum Ieruſolymæ excidium, aliaq; innumerabilia, eaq; nobis accommodantes

2. Pet. 2. cum Apoſtolo dicamus: Si Deus angelis qvi peccaverant non pepercit, ſed catenis caliginis in tartarum detruſos, tradidit ad damnationem ſervandos: Si priſco mundo non pepercit, ſed octavum Noe *juſtitiæ* præconem ſervavit, diluvio in mundum

dum

dum impiorum inducto: Et Civitates Sodomorum & Gomorrhæ in cinerem redactas subversione damnavit, fecitq; ut essent exemplar eorum, qvi impiè sunt victuri: Si Deus naturalibus ramis Iudæis *Roma. 11.* non pepercit, multò minus nobis parcat, si securè in delictis adversus conscientiam perseveraverimus. Cogitemus etiã qvam certa mors sit, qvamq; incerta mortis hora, & qvod omnes sistemur ante tribunal Christi, ubi unusqvisq; nostrum de seipso *Rom. 14.* reddet rationem Deo. Postremò intueamur diligenter mortem filij Dei, qvæ præcipuè testatur qvam fœda & abominabilis res sit peccatum, & qvam horrenda sit ira Dei adversus peccatum, cum neq; hæc placari, neq; illud tolli, sine tristissimâ unigeniti Dei nece potuerit. Hæc enim si rectâ lance ponderentur, sine dubio efficient, ut animis nostris ejjectâ omni securitate, peccatum odisse incipiamus, ejusq; illecebras qvalescunq; circumspecti fugiamus, veraq; pœnitentiâ ad Deum convertamur, sicuti Bernardi exemplum testatur. Is siqvidem de postremo (ut reliqva taceam) perpendens qvantum Christus pro nobis sit passus, inqvit, se existimasse qvod omninò tutus esset ab irâ Dei, & nihil se scivisse de damnationis senten-

tiâ in Cœlo, de se & omnibus hominibus lata & jam pronunciatâ, donec vidisset, qvod unigenitus Dei filius prodiret, & judicio pro peccatoribus se subjiceret, & addit (Qvemadmodum & singulis nostrum cum ipso faciendum est) Væ mihi si securus sum: Væ mihi qvam nihil omnino indulgendum est peccatis, cum Deus in pœnis eorum tantâ utatur severitate & attrocitate. Beatus enim, ut idem ait:. Si omni satagas cura, malorum omnium primam parentem cavere incuriam.

DE SECVNDA.

NE QVIS INDE OFFENderetur qvod Propheta dixerit, justos ita perire & è medio tolli, & qvidem sæpe dum
Exod. 20. ætas adhuc florida est, cum Deus timenti-
Prove. 3. bus se longævam vitam, protectionem &
4. & 10. conservationem abundè promiserit: In Secundo hoc loco, ejus rei caussas exponit, & qvam beatæ ac felices sint post mortem, piorum conditiones breviter declarat, ut cuilibet hinc concludere promptum sit, à re justorum esse, qvod è mundo

do maturè avferantur. Nam Esaias ostendit eos per mortem, primum à malis liberari, deinde ad æternam pacem & nunqvam finienda bona ingredi.

De priori ait: *A facie enim mali colligitur, justus illé*, id est, priusqvam malum sive calamitates & pœnæ Dei irati ingruant, sev propter mala ventura ne eis involvatur, in veræ patriæ portum & reqviem, morte transfertur ad consortium beatorum in Cœlis. Hæc igitur cavssa est qvare Deus, pios illustres & utiles viros, Reges, Principes, Magistratus, & Doctores, dum ætas viresq; adhuc suppetunt, & maximus in Ecclesia & Repub. eorum usus foret, ocyus interdum mortalibus eximat, qvod nimirum decreverit ob enormia peccata, & fœdam ingratitudinem adversus Creatorem, regna cum incolis, gravissimis malis & suppliciis punire & afficere. Ideo justos colligit, ad beatos in cœlum, ut subducantur futuris calamitatibus, neq; magno suo dolore, pro sua qvæ in eis est pietate, cogantur omnes istas miserias & infortunia, cernere, degustare, experiri, qvibus impius & ingratus hic mundus affligendus est. Cujus rei illustre documentum Historia Io-

1. *Cavssa cur citius interdum pij moriuntur.*

siæ Sanctissimi Regis præbet. Audiverat illepræcepta, & minas Legis Divinæ adversus ejus prævaricatores, & ex opposito animadvertebat, qvantum mores sui seculi discreparent, à normâ obedientiæ, & perfectione qvam Lege à cunctis mortalibus Deus exigit. undè concludebat ipsos certò puniendos gravissimè à Deo secundum maledictiones & minas à Mose pronunciatas. Luget itaq; expavescit, orat, & consulit Dominum hac de re, cuj responsum est per Prophetissam: Deum qvidem adducturum super terram omnia maledicta, qvæ in libro Legis extant, sed eum, Regem qvandoqvidem avditis verbis Domini humiliatus esset, & flevisset coram ipso, exavdisse, illumq; colligendum ad Sepulchra sua in pace, ne viderent oculi ipsius omne malum, qvod esset inducturus super locum istum. Sic Enoch in Cœlum translatum, & Mathusalem ac Lamech, ipso anno diluvij evocatos ex hac vitâ, ante totius orbis deletionem sacra testantur monumenta.

2. Par. 34

Genes. 5.

Mors piorũ infavstũ signum

Suppeditat igitur hic locus nobis, doctrinas & Consolationes. Nam primo discimus non esse favsti ominis signum, qvando pij & excellentes Principes & gubernatores, & Ecclesiæ ministri, è statione

ne ſua fatis concedentes emigrant, ſed Deum offenſum peccatis ſignificare, mortemq́ magnorum & illuſtrium Virorum, plerumq́ triſte præſagium eſſe futurarum mutationum, afflictionum, calamitatum. Siqvidem Eſaias etiam alibi teſtatur Dominum qvando gravius aliqvam Rempub. affligere velit, prius excellentiſsimos qvosq́ è medio tollere, eo qvod mundus indignus ſit, eorum conſiliis & conſolatione frui, qvando ingruerint adverſa illa tempora, qvibus juſticia Divina pœnas impietatis repetat ab hominibus. Demonſtrant hoc evidentiſsimè non ſolum ea qvæ modo cõmemoravimus: verumetiam Hiſtoriæ & exempla omnium ætatum. Cum Deus contumaciam Regni Iſraëlitici debitis calamitatibus punire vellet, prius piiſsimum ac fortiſsimum Davidem, & Sapientiſsimum Solomonem avfert. Deindè infinita mala graſſari paſsim incipiunt. Regnum ſcinditur in duas partes, exoriuntur ſeditiones & bella inteſtina propemodum continua, inſtituuntur cultus idolatrici, qvibus majjor pœnarum moles, attrahitur. Ezechiâ, qvi ardenti gloriæ Dei & Religionis propagandæ zelo ferebatur, defuncto, ſuccedit ipſi Manaſſes, duodecim annorum puer, qvi idola coluit,

Eſai. 3.

1. *Reg.* 2.
1. *Reg.* 11
ibid. 12.

2. *Par.* 32.

Eccle-

2. Par. 33. Ecclesiam & pios persecutus est, popu-
lum à Dei cultu avocavit, & Ierusoly-
mam sangvine innoxio Sanctorum imple-
vit usq; ad latera. Ideo adduxit super eos
Deus Asſyrios, qvi totam terram igne
ferroq; depopulati, Regem cum populo
in captivitatem deportarunt, qvemadmo-
Esai. 39. dum Ezechiâ vivente, post ipsius obitum
futurum Dominus minatus fuerat. Cum
2. Reg. 23. morti debitum solvisset Iosias, cujus su-
2. Par. 36 pra mentionem injecimus, secundum Dei
comminationes, Rex Ægypti, totum Re-
gnum hostili gladio devastavit, & impi-
um Regem Ioacham captivum tulit. Hujc
in imperio succesſit Ioachim, qvi similem
expertus fortunam, in carcerem abductus
est per Nebuchadnezar, spoliato templo
& ablatis simul vasis domus *IEHOVÆ*.
In ejus locum suffectus est Zedechias eti-
am impius, qvi cum populo subsannavit
& contempsit nuncios Dei, verbaq; altis-
simi ludibrio habuit. Ascendere igitur
fecit Dominus contra eos Regem Chas-
dim; qvi occidit juvenes eorum gladio in
domo Sanctuarij, qvam ipsi antea pollue-
rant, nec pepercit juveni nec virgini, nec
seni & decrepito (ut textus habet) om-
nes dedit in manum ejus, totamq; terram
immanisſimè devastavit, & populum ca-
ptivum

ptivum in Babylonem exulatum tranſmiſit. Sic Avguſtino in Domino extincto, à Vandalis Africa depopulata, ejjusq; patria ipſis dedita eſt.

Siſtamus itaq; hîc pavliſper gradum & hujjuſmodi exempla diligentiori ſtudio, animo revolvamus, nobisq; ea accommodantes, feliciora fata noſtris Regnis, in verâ converſione ad Deum ardentibus gemitibus exoptemus, precemur. Nunc enim Deus in cœleſtem patriam transtulit Sereniſsimum Regem & Dominum noſtrum clementiſsimum, qvi vera pietate & fortitudine Davidi, Sapientia in rebus gerendis, & pacis ac tranqvillitatis amore Solomoni, & ardenti Zelo pro tuendâ gloriâ Dei & veritate atq; concordiâ Religionis Ezechiæ, & Ioſiæ non admodum diſsimilis fuit. Qvod ſanè boni ominis ſignum non eſſe, ſed certiſsimum indicium iræ Divinæ ac imminentis pœnæ, niſi pœnitentiam egerimus, ſuperiora declarant, præſertim cum tam alieno ac periculoſo tempore Eccleſiæ & Rejpub. ac tam citò in ætate vigente & floridâ ſubtractus ſit. ut hîc nobis meritò in mentem venire debeat, qvod Theodoretum in morte Ioviniani Imperatoris dixiſſe Hiſtoriæ tradunt, Qvod videlicet omnium mode-

Mors Regis qvale signum.

moderator in pœnam malorum noſtrorum oſtendere tantum nobis bona videatur (hoc eſt brevi tempore concedere) & mox ÿſdem ſpoliare: docereq; qvam facile ſit ej præbere qvæ lubeat, Simulq; arguere qvam bonis ſimus indigni, & ad meliorem vitam capeſſendam nos cohortari.

Cogitemus igitur qvanto in diſcrimine ſtatus horum Regnorum & res noſtræ verſentur, qvamq; neceſſaria morum emendatio ſit, cum Deus hujjuſmodi ſignis ſe nobis iratum oſtendat, eamq; faciem præ ſe ferat, qvaſi ſublatis optimis, á nobis diſceſſurus, & pœnis acerbiſsimis terram purgaturus ſit, idq; ob ſcelera noſtra multiplicia, qvæ inſtar ſangvinis Abelis
Geneſ. 4. contra Cainum, & peccatorum Sodomæ
& 18. ac Gomorrhæ verſus Cœlum clamant, & vindictam de nobis expetunt. Habemus
Epheſ. 6. etiam hoſtes multos, non ſolum inviſibiles iſtos mundi dominos, rectores tenebrarum ſeculi hujjus, & Spirituales malitias qvæ in ſublimi vagantur: verùm etiam viſibiles, fortè, in mundo, qvi ſe facile adminiſtros & executores iræ Divinæ præbituri ſunt, modo venia ipſis conceſſa
Zachar. 2. fuerit, nec Deus veluti murus igneus, ſua protectione in circuitu noſtro eſſe voluerit.

rit. Siqvidem ad nocendum parati nos cribrare inſtar tritici expetunt, noſtramq; *Lucæ. 22.*
perniciem & internecionem deſiderant ac ſitiunt.

Summoperè itaq; neceſſarium eſt, ut maturè de remedio horum malorum circumſpiciamus, ne Dominus concludat *Pſal. 77.*
in irâ miſericordias ſuas, avt ſuâ gratiâ à nobis recedat: Et ea agamus qvibus cum diſcipulis Emaus proficiſcentibus Domi- *Luc. 24.*
num cogere poſſumus, ut nobiſcum maneat, qvo impendentibus malis liberemur. ut avtem hoc aſſeqvi qveamus, qvinqve nobis ſtudioſè comparanda, & totius vitæ curriculo exprimenda ſunt, ut videlicet verbum Dei amemus: veram pœnitentiam agamus: ardentibus precibus Deum invocemus: concordiam foveamus: & proximum diligamus. Hæc enim non ſolum præſentiſsima ſunt Antidota, adverſus mala qvæ peccatis meriti ſumus, verumetiam qvaſi retinacula & adminicula qvibus Deus retinetur, ne diſceſſum ſuâ gratia paret, avt faciem miſericordiæ abſcondat & avertat, ſed benedicat nobis & cuſtodiat nos, lucere faciat faciem ſuam ſuper nos & miſereatur noſtri.

Remedia ad avertendas pœnas & irã Divinã.

Nume. 6.

1.

Amor verbi primum remedium eſt, qvo impendentes pœnas avertere, & qva- *Amor verbi.*

ſi re-

ſi retinaculum (ſi ita appellare licet) qvo Deum propitium retinere poſſumus. Nam ut verbi contemptus omnis generis calamitates, ac tandem finale excidium & damnationem accerſit, ut in Iudeorum triſtiſsimo excidio & reprobatione conſpicitur: Sic verbi divini amor, qvo fit ut debitâ reverentiâ gratis cordibus, ſemen illud incorruptibile recipiatur, Deum & divinam benedictionem in ſua vota trahit. Extant enim dulciſsimæ hac de re promiſsiones.
Exod. 20. Nam apud Moſen ipſe ait: in omni loco in qvo meminiſſe fecero nominis mei, veniã
Iohan. 14. ad te & benedicam tibi. Et Chriſtus: Non relinqvam vos orphanos, ſed redibo ad vos. Si qvis diligit me, ſermonẽ meum ſervabit, & pater meus diliget eum, & ad eum veniemus & manſionem apud eum faciemus. Caveamus igitur ne verbum Domini negligamus, avt ejjus tædio afficiamur, qvod ingratum mundum facere cernimus. Si enim verbum qva par eſt gratitudine & obedientiâ avdimus & amplectimur, Deum præſentem habemus. Si verò Deus nobis præſens eſt, qvid qvæſo nobis deeſſe avt obeſſe poteſt? cum ille ſit pater lumi-
Iacob. 1. num, à qvo omnis donatio bona & omne donum perfectum deſcendit. Licebit igitur cum Pavlo verbum diligentibus gloriari:

riari:

riari: Si *DEVS* pro nobis qvis contra nos? *Roma. 8.*

Alterum antidoton adversus immi- 2.
nentia mala & retinaculum qvo Deum abitum molientem ob peccata & ingratitudinem nostram, placare & retinere debemus, est vera pœnitentia, qvæ nobis seriò sine omni hypocrisi & simulatione agenda est. Qvod ut fieri oporteat, ne simpliciores ignorent, brevissimo compendio recensebo, qvæ ad veram conversionem necessariò reqvirantur. *Pœnitentia.*

Primò reqviritur, peccati confessio & agnitio. Si enim confiteamur peccata nostra fidelis & justus est Deus ut remittat nobis peccata nostra, & purget nos ab omni iniqvitate. Si dixerimus nos non peccasse, mendacem facimus eum, & sermo ejus in nobis non est. unde verissimè Avgustinus dixit: Amissâ confessione peccati, non est locus misericordiæ. Et alibi: Peccatum meum non operui, sed aperui ut operires: non celavi ut tegeres. Nam qvando homo detegit Deus tegit, cum homo celat Deus nudat, cum homo agnoscit, Deus ignoscit. Cum filio itaq; prodigo in verâ humilitate dicamus: Pater peccavi in cœlum & coram te, neq; amplius sum dignus vocari filius tuus. *Pœnitentiæ agendi ratio.* *1. Iohan. 1.* *Lucæ. 15.*

Secundo, expavescamus conspectu & metu iræ ac judicij Dei, qvem peccato offendimus, & verâ cordis contritione ac spiritu humiliato deploremus & doleamus nos peccasse, & peccatum abominemur ac

Psal. 34. fugiamus. Nam propinqvus est *IEHOVA*, contritis corde & attritos spiritu

Psalm. 51. servat, cum hæc sacrificia sint ipsi acceptissima, qvæ non despicit. Qvamobrem

Esaiæ. 57. apud Prophetam dicit: Excelsum & sanctum habito, & cum contrito & humili spiritu, ut vivificem spiritum humilium & sanem cor contritorum.

Tertio, Si rectè pœnitentiam agere volumus, non in delictis nostris desperemus, sed verâ fide in Dei misericordiam, & Mediatorem nostrum Iesum Christum recumbamus, certò statuentes, ubi abun-

Roma. 5. davit delictum, ibi superabũdare gratiam,

Coloss. 1. nosq; in Christo habere redemptionem, per sangvinem ipsius, id est remissionem

Iohan. 3. peccatorum, ut omnis qvi credit in eum non pereat sed habeat vitam æternam. In hac igitur fiduciâ, nihil hæsitantes veniam scelerum & transgressionum supplices petamus, cum Davide singuli pro se dicentes:

Psalm. 51. Miserere mei, Deus, secundum misericordiam tuam, & secundum multitudinem miserationum tuarum, dele iniqvitates meas,

Postre-

Poſtremo, abjiciamus propoſitum peccandi & malè faciendi, Deoq; vitam noſtram in novâ obedientiâ approbare, unicè ſtudeamus, fructum reſipiſcentiâ dignum ferentes, ut homines videntes opera noſtra bona, glorificent patrem noſtrum qvi in Cœlis eſt. Siqvidem Dei opus ſumus conditi in Chriſto Ieſu ad opera bona, qvi pro omnibus mortuus eſt, ut qvi vivunt poſthac non ſibi vivant, ſed ej qvi pro ipſis mortuus eſt & reſurrexit.

Matth. 3.
Matth. 5.
Epheſ. 2.
2. *Cor.* 5.

Hæc igitur in qvibus ſalutaris converſio conſiſtit, ſi ritè fecerimus, non dubium eſt qvin gratiam apud Deum propter Chriſtum Mediatorem inveniamus, & futuras calamitates placatus à nobis benignè avertat. Extant enim hac de re cum dulciſsimæ promiſsiones, tum illuſtriſsima exempla. Qvid etenim conſolatione plenius hac voce Domini: Impius ſi averſus fuerit ab omnibus peccatis ſuis qvæ fecit, & cuſtodierit omnia præcepta mea, feceritq; judicium & juſticiam, vivendo vivet, non morietur omnes prævaricationes ejjus qvas fecit, non commemorabuntur ej, propter juſticiam ſuam qvam fecit, vivet. Sic apud Ieremiam, repente loqvar adverſus gentem aliquam, & adver-

Ezech. 18.
Ierem. 18.

ſus regnum ut evellam & confringam & perdam. Sin autem convertatur gens iſta à malo ſuo, contra qvod locutus ſum, pœnitebit me mali qvod cogitaveram facere ej. Sicut reipſa hæc impleta in Ninivitarum exemplo cernimus. Licet enim per Ionam minatus fuerat Dominus ſe elapſo qvadraginta dierum ſpatio, urbem ſubverſurum, tamen cum in fletu, jejunio & ſaccis ſe coram Deo humiliarent, & converterentur qviſqꝫ à viâ ſuâ & ab iniqvitatibus ſuis, pœnituit Deum mali qvod loqvutus fuerat ſe facturum illis, & non fecit. Similem gratiam & nos experiemur, ſi ſimilia egerimus. Hodie igitur ſi vocem ejjus avdiverimus, non induremus corda noſtra, non perſeveremus, in delictis noſtris contra conſcientiam, ſed aperiamus ſine procraſtinatione portas noſtras in verâ converſione, ut ingrediatur Rex gloriæ, ſerviamus Deo in timore & exultemus in tremore: Oſculemur filium ne fortè iraſcatur, & pereamus in viâ, qvum exarſerit furor ejjus. Nam non pœnitentibus, ſed ſecurè in flagitijs viventibus nihil præter inexorabile Dei judicium reſtat. Qvoniam (ut David canit) qvi ſe elongant ab eo peribunt & ſuccidit omnem fornicantem adverſus ſe.

Jonæ. 3. *Pſalm.* 95. *Pſal.* 24. *Pſalm.* 2. *Pſal.* 73.

Terti-

Tertium Antidoton qvod nobis adhibendum diximus ad avertendam Dei iram & commerita supplicia, est ardens invocatio, qvâ corda nostra ad Deum elevantes, in nomine Iesu, non solum gratias pro beneficijs præstitis agamus, verumetiam supplices veniam peccatorum, pœnarum aversionem avt mitigationem, omniaq; necessaria precemur. Sicut enim magnes occultâ qvadam vi ferrum attrahit: Sic hujjusmodi orationes qvando in Spiritu & veritate fiunt, Deum (ut ita loqvar) alliciunt, & ad exavdiendum secundum suas promissiones commovent. Qvemadmodum Christus ipse profitetur inqviens: dico vobis, qvod si duo ex vobis consenserint in terra de omni re, qvamcunq; petierint, fiet eis à patre meo qvi in cœlis est. Vbi enim sunt duo vel tres congregati in nomine meo, illic sum in medio eorum. ut non immeritò Avgustinus scripserit: Oratio *justi*, clavis est Cœli. Ascendit precatio & descendit miseratio Dei. Licet alta sit terra, altum cœlum, avdit tamen Deus hominis lingvam, si mundam habeat conscientiam.

Ardens oratio.

Iohan. 4.

Matt. 18.

Sermon. 226. *de Tempore.*

Omni itaq; obsecratione & deprecatione orantes, omni tempore per Spiritum, & illi ipsi invigilantes, cum omni

Ephes. 6.

Ierem. 14. perſeverantiâ & deprecatione, cum Iere-
mia dicamus: Si iniqvitates noſtræ teſtifi-
cantur contra nos, *IEHOVA*, fac pro-
pter nomen tuum, qvia multæ ſunt rebel-
liones noſtræ, tibi peccavimus: Expecta-
tio Iſraël, ſervator e*j*us in tempore affli-
ctionis, qvare futurus es veluti peregrinus
in terrâ, & tanqvam viator qvi declinat
ad pernoctandum? Qvare futurus es ve-
luti vir attonitus, & tanqvam fortis qvi
non poteſt ſalvum facere? tu autem in
medio noſtri es, *IEHOVA*, & nomen
tuum ſuper nos invocatum es, ne derelin-
qvas nos. Agnoſcimus impietatem no-
ſtram, & iniqvitatem patrum noſtrorum,
Nam peccavimus tibi. Ne reprobes pro-
pter nomen tuum, & ne de*j*icias ſolium
gloriæ tuæ: recordare, ne irritum facias
pactum tuum nobiſcum initum. Adda-
Pſal. 143. mus qvoq; cum Davide: Domine, ne in-
tres in *j*udicium cum ſervo tuo, qvoniam
non *j*uſtificabitur in conſpectu tuo omnis
Pſal. 79. vivens. Ne memineris Domine iniqvita-
tum noſtrarum priorum: feſtina, in nos
uti miſericordia tua, qvia attenuati ſumus
valde: ad*j*uva nos Deus ſalutis noſtræ,
propter gloriam nominis tui, & erue nos,
& propitiare peccatis noſtris propter no-
1. *Tim.* 2. men tuum. Fiant etiam ante omnia depre-
catio-

cationes, orationes, postulationes, gratiarum actiones, pro qvibusvis hominibus, pro Regibus & omnibus in eminentiâ constitutis, & pro omnibus necessariis, ut tranqvillam ac qvietam vitam degere qveamus in omni pietate & honestate.

Et, si non continuò accipimus qvod rogamus, nihilominus permaneamus petentes, ut mereamur accipere. Neqꝫ enim vult sua dona avferre, sed tardius dando qvod petimus, instantiam nobis orationis indicit. Propterea & aliqvamdiu, & annuere precantibus differt, & tribulationes irruere permittit, ut ad ipsum freqventius confugiamus, & expresſius, nec ab eo discedamus aliqvando. Tale etiam aliqvid faciunt amantiores filiorum parentes, cum parvulos suos viderint, à se qvidem sæpe discedere, æqvævorum avtem suorum lusibus detineri, præcipiunt famulis terribilia multa simulare, ut etiam metu exagitati parvuli, ad maternum sinum confugere festinent. Ita etiam Deus non modò ab aliis nos tribulari sæpè sinit: sed nonnunqvam etiam ipse plagam minatur: non ut eam in nos inducat: sed ut nos ad se potius adducat. Qvamobrem Prophetæ suadenti obtemperemus, si moram fecerit, expecta eum, qvia veniendo veniet &

Chrysosto. in Mat. 3. Hom. 10.

Habac. 2.

idem Genese. 11. Hom. 30. Chrysosto. Cap. 7. Matt. Homil. 24.

non tardabit. Nostrumq́ opus sit continuis insistere precibus, & non ægrè ferre si differatur qvod petimus, sed longanimes esse. Propterea qvippè ostium clavsum est, ut tu pulsare cogaris: idcirco non celeriter annuit, ut tu diutius inqviras. Permane igitur in qværendo atq́ pulsando, & absq́ ambiguitate percipies, juxta illud: Petite, & dabitur vobis: qværite, & invenietis: pulsate, & aperietur vobis. *Matth. 7.*

4. Concordiæ studium.

Qvartum remedium nobis comparandum, ne Deus iratus à nobis discedat, est concordiæ studium, ut qvæ ad pacem & mutuam ædificationem faciunt sectemur, tolerantes alij alios, & condonantes nobis mutuò, si qvis adversus aliqvem habuerit qverelam, sicut & Christus condonavit nobis, sic & nos, (ut Apostolus hortatur,) invicem offensas remittamus. Qvia enim Deus, est Deus pacis, ibi cum sua benedictione habitat, ubi concordia & unanimitas alitur & conservatur, ut Psalmographus docet inqviens: Ecce qvam bonum & qvam jucundum habitare fratres in unum. Qvoniam illic promisit *IEHOVA* benedictionem & vitam usq́ in seculum. Sicut & Syracides testatur inqviens: in tribus placitum

Rom. 14. *Coloss. 3.* *Roma. 16.* *Psal. 133.*

citum eſt ſpiritui meo, qvæ ſunt probata
coram Deo & hominibus, Concordia fra- *Syrac. 25.*
trum, Amicitia propinqvorum, & vir &
uxor bene inter ſe convenientes. ubi ve-
rò diſcordiæ, lites, inimicitiæ, ſeditiones,
pugnæ vigent & regnant, ſpiritus ille im-
purus, qvi harum rerum & avtor & pro-
motor ac pars maxima eſt, tentoria figit,
imperiumq; ita arripit, ut triſtiſsimus ille
ſeqvatur effectus, cujjus Dominus apud
Lucam meminit, dicens: omne regnum *Lucæ. 11.*
adverſus ſeſe diviſum, vaſtatur, & domus
ſupra domum cadit: ut econtrario, Con-
cordiâ res parvæ creſcunt. Qvod Scilu-
rus ille Schyta pulcherrimo paradigmate
ſuis liberis demonſtravit, faſciculo ſagitta-
rum dato, qvæ donec ſimul cohærerent,
infringi neqvibant, ſed ſeparatæ, ſingulæ
nullo negocio rumpebantur. Haſce ob
cavſſas, tantâ vehementiâ & tanto ſtudio
Apoſtolus ad concordiam exhortatur, *Philip. 2.*
dum ſcribit: Si qvæ igitur conſolatio
eſt in Chriſto, ſi qvod ſolatium charitatis,
Si qvæ communio ſpiritus, ſi qvæ viſcera
ac miſerationes: explete meum gavdium,
ut itidem ſitis affecti, eandem charitatem
habentes, unanimes & ſententijs uni.
Nihil gerite per contentionem, avt per
inanem gloriam, ſed ex modeſtiâ alium

qvisq; se præstantiorem existimet, ne sua qvisq; spectetis, sed unusqvisq; etiam qvæ sunt aliorum. Qvæ verba horum Regnorum gubernatores, ordines, ac status omnes semper oculis præfixa habeant, ne ulla discordiæ semina unqvam admittant, avt privatas cupiditates avt vindictas publicis commodis anteferant. Nostrum est etiam officium, pro eorum & totius Ecclesiæ unanimi concordiâ & pace Deum precibus solicitare, ut

Sint unum, doceant unum, fateantur & unum,
Qvi bene de Christi nomine nomen habent

5. *Dilectio* Superest adhuc Qvintum & ultimum, dilectio videlicet proximi, qvam etiam habendam supra monuimus, ne *IEHOVA*, ut David conqveritur, stet in longinqvo, avt abscondat se tempore angustiæ, Sed aspiciat & exavdiat nos, illuminet oculos nostros ne fortè dormiamus in morte, verum á venturis malis clementer eripiamur. Cum enim pater ille Cœlestis φιλάνθρωπος sit, & à nobis in sua Lege exigat, ut diligamus proximum sicut nos ipsos: & omnia qvæ voluerimus ut faciant nobis homines, præstemus & illis,

Psal. 10. *Psalm.* 13. *Levi.* 19. *Matth.* 7.

Deo

Deo gratiſsimum eſt, ſi fides noſtra per
charitatem erga proximum operetur, qvò *Galat.* 5.
inde omnes cognoſcant, qvod Chriſti di- *Iohan.* 13.
ſcipuli ſimus. Nam ut Divina bonitas, ſi
hoc egerimus, nobis gratuitò condonat
offenſas propter Chriſtum: & miſericor- *Matth.* 5.
des miſericordiam à Deo conſeqvuntur:
Ita proximum odio perſeqventibus & in-
juriâ afficientibus, gratiam ſubtrahit, &
juſticiæ ſuæ judicia in ipſis ſeverè punien-
dis exercet. Qvemadmodum clariſsima
ſcripturæ teſtantur pronunciata: Si re- *Matth.* 6.
miſeritis hominibus offenſas ſuas, remittet
& vobis pater cœleſtis. Sin avtem non
remiſeritis hominibus ſuas offenſas, nec
pater veſter cœleſtis remittet offenſas ve-
ſtras. Nam damnatio absqꝫ miſericordiâ *Iacob.* 2.
erit ej, qvi non præſtiterit miſericordiam.
Lavate igitur vos, inqvit Dominus, mun- *Eſaiæ* 1.
di eſtote, removete malum operum ve-
ſtrorum à conſpectu oculorum meorum:
deſinite malefacere, diſcite benefacere,
qværite judicium, dirigite oppreſſum, ju-
dicate pupillo, judicate viduæ. Sic & vo-
bis, vult Dominus dicere, propitius ero.
Si peccata veſtra fuerint tanqvam cocci-
num, veluti nix albeſcent, ſi fuerint rubra
tanqvam vermiculus, velut lana alba
erunt.

Hæc

Hæc proinde iſta Qvinq; Antidota, & veluti retinacula & adminicula ſunt, qvibus Deus à nobis placari vult, ne ob iniqvitates & transgreſsiones noſtras abitum moliri & furorem ſuum in nos effundere cogatur: qvibusq; imminentia mala præcaveri & averti poſſunt. Si igitur hæc ſedulò qvâ decet pietate totius vitæ curriculo fecerimus, res noſtræ in tuto ſunt, patrem propitium in cœlis habemus, qvi prævaricationes noſtras ſe deleturum

Eſai. 43. propter ſemetipſum, & peccatorum noſtrorum qvæ antehac nefario avſu deſignavimus, nunqvam recordaturum promittit. Si volueritis & avdieritis, ait Propheta, bonum terræ comedetis, ſi avtem

Eſaiæ. 1. renueritis, & irritaveritis, gladio devorabimini, qvia os *IEHOVÆ* locutum eſt.

Hactenus explicavimus doctrinas qvas prima cavſſa, cur *juſti* maturè è medio tollantur, nobis ſuppeditat, nunc etiam conſolationem qvam hinc ſumendam diximus, breviter attingamus. Eſt avtem hæc, qvod licet *juſti* mundo & impijs, qvi afflixerunt eos, & labores eorum rejecerunt vitamq; eorum inſaniam exiſtimarunt, & exitum ignominioſum, perire videantur: tamen res longè aliter habet &

Pij p mortem liberantur omnibus malis.

Sapien. 5.

coram

coram Deo, & cum ipsis qvi moriuntur. Nam in conspectu Dei pretiosa mors San- *Psal. 116.*
ctorum ejus, & ipsi non pereunt, sed colliguntur ut Esaias tradit, in portum cœlestis patriæ, ad veram vitam & plenam εὐδαιμονίαν, atq; ab infinitis miseriis & malis, qvibus & nunc scatet mundus, & jamjam durius affligendus & plectendus est ob sua flagitia, avferuntur & liberantur, ne qvid detrimenti inde capiant. Qvantò igitur felicior ille, qvi cum

Vnâ Evrusq; Notusq; ruunt, creberq; procellis,
Africus, & vastos volvunt ad littora fluctus,
Præsentemq; viris intentant omnia mortem,

Navigio in tranqvillum & tutum portum appulit, his qvi adhuc in medio mari, ventis & fluctibus, summo in vitæ periculo jactantur: tantò beatiores illis qvi in hoc mundi pelago, cum tot malorum Lærnis, summo vitæ salutisq; discrimine conflictantur, pii sunt qvi in portum æternæ vitæ collocantur, omnibusqve miseriis eximuntur, ut reverâ illud, ἐπινίκιον Davidicum cum electorum animabus canere qveant: Revertere anima

mea

Psal. 116. mea in reqviem tuam, Qvia Dominus benefecit tibi. Qvia eripuisti animam meam de morte, oculos meos à lachrymis, pedes meos à lapsu: ambulabo coram Deo in terris vivorum. Non enim frustra eos

Apoc. 14. hoc Epitaphio, Iohannes in Apocalypsi prosequitur: Beati mortui qvi in Domino moriuntur. Etiam dicit Spiritus qvoniam reqviescunt à laboribus suis, & opera eorum seqvuntur eos. Nam qvamvis

Roma. 16. mors per sese sit horribilis pœna, & pec-

1. Cor. 15. cati stipendium: tamen Christi morte absorpta est in victoriam, & fidelibus in bo-

Exod. 15. num commutata, non secus atq; injecto ligno, amaræ aqvæ dulces à Mose factæ

Philip. 1. sunt, ut iis mori in Christo lucrum sit. Rectè siqvidem à Cypriano dictum est: Mors piis est janua vitæ, victoria belli, portus maris. Et à Bernardo: Mors piorum, finis malorum, & janua ad vitam. Qvod nobis solatio esse debet, cum adversus propriæ mortis terrores, tùm luctus & dolores, qvos ex aliorum Deum timentium obitu concipimus.

2. Causs. cur pii interdum citius moriantur

Avdivimus hactenus qvid de primo dicat Esaias, qvomodo nimirum justi à malis liberentur, dum è vitâ hac mortali evocantur: Audiamus nunc & posterius, qvod nimirum ad æternam pacem, & nun-

qvam

qvam finienda bona ingrediantur, ait enim: *Venit in pacem, reqviescent in cubilibus suis, qvi ambulant in æqvitate sua.*

Pij ab obitu æternis bonis beantur.

Hæc altera cavssa esse potest, cur Deus justos & excellentes viros citiùs corpore mortalitatis exuat, qvod nimirum æterna pace & perpetuis gavdijs ac bonis, in cœlo electis præparatis, ipsos tandem propter Christum, uti frui velit, post momentaneas hujjus vitæ afflictiones, variaq; incommoda & mala, qvibus in mundi pelago jugiter jactati sunt, cum intimâ dilectione eos proseqvatur. Sicuti enim naturalis parens ἐυσοργια natum complectens, qvi in peregrinis regionibus procul à paternis laribus vitæ transigit curriculũ, si avdiverit eum á sceleratis & malevolis hominibus, qvotidie vexari, asſiduisq; miserijs & calamitatibus premi, paterno amore & misericordiâ motus, non potest non illum in patriam, etiam opinione citiùs revocare, ut tandem hisce angustijs exemptus, bonis à patre ipsi deputatis fruatur: Sic Deus fideles, cum sint dilecti in dilecto, & prædestinati ut adoptentur in filios per Iesum Christum, maturius sæpè transfert in patriam illam cœlestem, ut in plenam posseſsionem bonorum eorum veni- *Ephes. 1.*

veni-

veniant, qvæ ipſe tanqvam pater clemen-
tiſsimus præparavit diligentibus ſe, cum
ipſorum calamitatibus familiariter affici-
atur, qvibus indies affliguntur, dum ad-
2. Corin. 5. venæ ſunt in corpore, & peregrè abſunt
à Domino, dumq́ in hoc ſeculo nullam
Hebr. 13. manentem Civitatem habentes, futuram
inqvirunt, & infinitas ærumnas, & mala
à mundo, carnis luctâ, diaboliq́ inſidiis
perpeti coguntur. ὁ βίος γὰρ ἀληθῶς οὐ
Syrac. 40. βίος, ἀλλὰ συμφορά. Siqvidem, Syraci-
de teſte, magnum negocium cujq́ homini
deſtinatum eſt, & grave jugum poſteris
Vitæ hujus miſeria. Adami, jam inde à die qvo ex utero matris
extiterunt, uſq́ ad eum qvo ad terram
communem omnium matrem revertun-
tur. Cogitationes eorum dico, metumq́
animi, tum ſolicitas rerum expectationes,
ac mortis diem: ab eo qvi ſedet in ſolio
majjeſtatis, uſq́ ad eum qvi humi, atq́ in
pulvere abjectus jacet, ab eo qvi geſtat
hyacinthina, coronamq́, uſq́ ad eum qvi
crudo lino veſtitus eſt. Indignatio, æmu-
latio, perturbatio, commotio, formido
mortis, iracundia, ſimultas, atq́ tempore
qvietis, nocturnus in cubili ſomnus, men-
tem cujjusq́ variè afficiunt, parum, ac pro-
pè nihil datur qvieti. Deindè in ſomnis
qvaſi in ſpeculis excubaret, animi ſui ima-
gina-

ginatione perturbatur. Et velut qvi è conspectu prælij avfugerit, excitatur tempore salutis suæ, vanumq́; terrorem admiratur. ut non frustrà nec de nihilo dixisse videatur ille:

Οὐ μὲν γάρ τί πȣ̃ ἐστὶν ὀϊζυρώτερον ἀνδρὸς,
πάντων ὅσσα τε γαῖαν ἐπιπνείει τε καὶ ἕρπει.

Et Moses in suo cantico: dies añorum nostrorum qvibus vivimus septuaginta anni, avt ad summum octoginta anni, è qvibus qvod optimum est, molestia & labor est. *Psalm. 90.*

Qvamobrem cum illi qvi primitias spiritus habent, Pavlo teste, apud semetipsos qvotidiè suspirent, adoptionem expectantes, id est redemptionē corporis sui, & coarctentur utrinq́; desiderantes esse cum Christo, *IEHOVA* qvi veluti pater filiorum, ita miseretur timentium se, solicitis eorum votis tandem satisfacit, & in veram ac stabilem qvietem eos recolligit, inqve regna paterna evocat, ut obtineant bona illa qvæ suis filijs præparavit. Hanc cavssam inter alias assignare videtur liber Sapientiæ, cur videlicet breviora interdum vitæ spatia pijs sint præfixa, & immaturâ morte (ut homines existimant) in terris esse desinant, ait qvippe: Qvoniam Deo ille placuit, charus ej fuit, & qvum inter peccatores viveret, translatus *Roma. 8.* *Philip. 1.* *Psal. 103.* *Sapien. 4.*

eſt. Et pavlò poſt, placebat Deo anima illius, qvapropter propere exceſsit de medio pravitatis.

Obſervandum avtem Prophetam hoc loco docere, qvam beatæ ſint filiorum Dei conditiones poſt mortem, ad confirmationem fidei & conſolationem omnium noſtrûm.

Piarum animarum poſt hanc vitam beatitudo. Primùm enim ſi rogas qvid de beatorum animabus fiat? reſpondet, *venit in pacem.* Nam pacem qvam in carne & in hoc mundo conſeqvi non potuerunt, cum hic ſemper ſint foris pugnæ, intus pa-
2. Cor: 7. vores, ſolutæ à corporibus, & collectæ in conſortium Sanctorum in cœlis abundè adipiſcuntur.

Significat avtem pax, æternam vitam, & ineffabilia iſta bona de qvibus Pavlus
1. Cor: 2. poſt Eſaiam ait: Oculus non vidit, avris
Eſai. 64. non avdivit, nec in mentem homini venerunt, qvæ paravit Deus diligentibus
Pſalm. 84. ipſum. Non enim privabit bonis eos qvi ambulant in innocentia: Et animæ juſto-
Sap. 3. rum in manu Dei ſunt, ubi non tangit eos tormentum: ubi abſterſurus eſt omnem la-
Apoc. 21. chrymam ab oculis eorum, & mors non amplius extabit, neq; luctus, neq; clamor, neq; dolor erit amplius qvia prima abie-
Apoc. 7. runt. Nam ſunt ante thronum Dei, & ſer-

viunt

viunt ei die ac nocte in templo ejus, & qvi
inſidet throno habitabit cum eis. Non
eſurient neq; ſitient amplius, nec in eos in-
cidet ſol, neq; ullus æſtus, qvoniam agnus
qvi in medio throni eſt paſcet eos, & de-
ducet ad vivos fontes aqvarum. Nec ul- *Apoc.* 22.
lum maledictum erit amplius, ſed videbunt
faciem Dei, & nomen ejus in frontibus
ipſorum erit. Et nox illic non extabit, neq;
opus erit eis lumine lucernæ, neq; ſolis
ſplendore, qvoniam Dominus Deus illu-
ſtrat ipſos, & regnabunt in ſecula ſeculo-
rum: & Deus erit omnia in omnibus. *1. Cor*: 15.

Secundò, Si verò de beatorum ex- *Corporum*
animis corporibus rogas qvid eis poſt *poſt mor-*
mortem accidat? Reſpondet Eſaias, *Re- tem condi-*
qvieſcent in cubilibus, id eſt in ſepulchris *tio.*
ſuis, *Qvi ambulant in æqvitate ſuâ*, hoc
eſt, qvi ita vitam traducunt, ut militent bo- *1. Tim.* 1.
nam militiam, retinentes fidem & bonam
conſcientiam, & ab aliorum injuria abſti- *1. Theſſ.* 4.
nentes non opprimant avt circumveniant
in negotio fratrem ſuum, ſed ſerviant Deo
in juſticiâ & ſanctitate omnibus diebus vi- *Luc.* 1.
tæ ſuæ, illi qvando fatis concedunt, libe-
rantur ab omnibus doloribus & ærumnis,
& in ſepulchra tanqvam cubicula, ad dor-
miendum & qvieſcendum reconduntur.
Notanda avtem eſt elegantiſsima Meta-

2. Reg. 2. 11. phora, qvâ mortem Sanctorum qvietem
Iohan. 11. sive somnum, ut scriptura alibi passim, se-
Matth. 9. pulchra verò cubilia nominat, cum in hisce
Mors som- dulcissima adversus mortem insit conso-
no similis. latio. Sicut enim corpora nostra, laboribus curis & molestiis defatigata, in cubiculis ad qvietem reponimus, & somno damus, qvi ea non cruciat, non extingvit, non in nihilum redigit, sed in qviete detinet donec exoriatur dies, ut tum adveniente sole, refocillatis & recreatis viribus, ad operas suas & officii munia peragenda melius disposita & magis idonea surgant & prodeant: Ita mors piorum corpora non perdit, nec in perpetuum & omninò in nihilum redigit, sed doloribus, ægritudinibus & hujjus vitæ ærumnis fracta & defessa, ad qvietem colligit, ut sepulturæ mandata, ac veluti in cubilia reposita, usq; ad diem judicii reqviescant, qvo adveni-
1. Thes. 4. ente sole justiciæ Christo, cum tubâ Dei, voce archangeli, & exhortationis clamore resurgant, & animabus suis conjungan-
1. Cor. 15. tur, non ut seminantur corruptioni obnoxia, ignominiosa, infirma & animalia, sed incorruptibilia, gloriosa, potentia, spiri-
Philip. 3. tualia, clarificata, & conformia glorioso corpori Christi, ut magis apta sint, ad lavdes Dei celebrandas, & canendas in omnem æternitatem.

Faci-

Faciunt hæc non tantum ad comprobandam & illuſtrandam doctrinam de animarum immortalitate, & corporum reſurrectione, ſed etiam ad fugandum & expellendum ex animis metum & terrores mortis, certaq; ſolatia nobis ſubminiſtrant, adverſus graviſsimum dolorem, qvem ex luctuoſo funere sereniſsimæ Regiæ Majjeſtatis concepimus, omniaq; adverſa qvæ miſeram in hoc mundo vitam reddunt. Diſcimus enim mortem pijs nihil damni inferre, ſed commoditatis plurimum, veréqve lucrum eſſe in Chriſto, cum ſit qvies laborum, finis malorum, victoria belli, portus maris, janua vitæ, qva à miſerijs infinitis, ad nunqvam peritura gavdia & bona: à mortalitate ad immortalitatem & vitam æternam ingredimur, cum hujjus vitæ calamitatibus ſatis ſuperq; defatigati ſumus. Qvamobrem Chriſtus ait: Amen Amen dico vobis, Qvi Sermonem meum avdit, & credit ej qvi miſit me, habet vitam æternam, & in condemnationem non veniet, ſed tranſivit à morte in vitam. Verè igitur beati qvi in Domino, hoc eſt in fide, invocatione, & confeſsione IeſuChriſti moriuntur. Horum enim animæ non ſolum omnis mali, doloris & moleſtiæ expertes, in ſumma & ineffabili εὐδαιμονίᾳ

Conſolatio adverſus mortẽ, & obitum Regis.

Philip. 1.

Ioh. 5.

Apoc. 14.

fœlicitate & læticia apud Deum vivunt,
1. *Ioh.* 3. eumq; à facie ad faciem sicuti est, viderit in regno cœlorum: Verumetiam corpora, licet sepulta, non tamen prorsus interierunt, sed veluti sopita, ab omnibus laboribus & curis, in suis κοιμητηρίοις, suaviter reqviescunt, resuscitanda, & in eandem cum animabus beatitudinem ad extremum filij Dei adventum inferenda.

Prudentius in exeqvijs.

Nam qvod reqviescere corpus
Vacuum sine mente videmus,
Spatium breve restat, ut alti
Repetant collegia sensus.
Venient citò secula cum jam,
Socius calor ossa revisat,
Animataq; sangvine vivo
Habitacula pristina gestet.
Qvæ pigra cadavera pridem,
Tumulis putrefacta jacebant,
Volucres rapientur in avras,
Animas comitata priores.

Iohan. 5. Qvod sanè futurum est qvando venerit hora, in qva omnes qvi sunt in monumentis, avdient vocem filij Dei: expergiscimini & lavdate, qvi habitatis in pulvere.
Esaiæ. 26.
Iohan. 5. Tum enim prodibunt qvi bona fecerunt in resurrectionem vitæ, qvi vero malè egerunt,

runt, in reſurrectionem condemnationis. Et dicent ſancti in die illa: Ecce Deus noſter ille eſt, expectavimus eum, & ſervabit nos: iſte *IEHOVA* expectavimus eum, exultabimus & lætabimur in ſalute ejus. *Eſaiæ. 25.*

Cum itaq; Sereniſsimus Rex noſter in totâ vitâ, Deum verâ pietate & fide coluerit, verbi divini amantiſsimus, Religionis conſervator, & Eccleſiæ ac Scholarum nutricius fideliſsimus: æqvi ac juſti in tota gubernatione obſervantiſsimus fuerit, atq; in vera filij Dei invocatione diem placidè obiverit, qvam beatâ ſorte nunc fruatur, ne qvidem á nobis cogitari, ne dum dici poteſt. Anima ipſius in manum Dei & ſinum Abrahæ per ſanctos Angelos translata, in cœleſti gavdio coram Deo triumphat: fœlices corporis exuviæ, omnis acerbitatis & ærumnarum vacuæ, molliſsimè qvieſcunt, donec dormientes in pulvere terræ expergiſcentur, ad extremæ tubæ clangorem. Tunc enim redibunt ad animam ſuam, & (ut Daniel docet) tanqvam ſtellæ in ſeculum & in æternum fulgebunt. Noſtra itaq; detrimenta & incommoda, ac ingratitudinem deploremus, qvod tali ac tanto principe & patre patriæ longiori tempore frui *Sapien. 3.* *Lucæ. 16.* *Dani. 12.*

 havd

havd digni fuerimus: illius verò felicitatem benevolentiâ potius qvam mœrore profeqvamur.

Deindè ex prædictis nos ipsos consolemur, ne tantoperè mortis cogitatione avt conspectu exhorrescamus, ut vulgo solent homines, Sed potius cum Simeone
Lucæ. 2. à Domino in pace dimitti, & cum Pavlo
Philip. 3. dissolvi & esse cum Christo cupiamus. Cum mors finis sit omnium malorum, & initium veræ beatitudinis, æternæq; vitæ
Tit. 3. aditus, omnibus qvi crediderunt Deo, & student bona opera tueri, ac expetunt illustrem Domini adventum. Scimus enim
2. *Cor.* 5. qvod si terrestris hujus domus nostræ tabernaculum dissolutum fuerit, ædificium ex Deo habemus, domicilium scilicet non manu factum æternum in cœlis.

Solatium adversus hujus vitæ miserias. Postremò petamus & hinc solatia adversus qvasvis hujus vitæ afflictiones, calamitates & pericula, statuentes minimè paria esse, qvæ præsenti seculo perpetimur futuræ gloriæ nobis revelan-
Roma. 8. dæ, præsertim cum mala hæc brevissima
Iacob. 4. existant, & vita nostra sit vapor qvi ad exiguum tempus apparet, & deinde eva-
2. *Cor.* 4. nescit: ac momentanea levitas oppressionis nostræ, excellenter pondus æternum gloriæ nobis conficiat. Qvoniam *justi*

vivent

vivent in perpetuum, eorumq; merces *Sapien.* 5.
apud Dominum asservatur, & cura de ĳs
suscepta apud altissimum. Qvamobrem
regnum præclarum adipiscentur & diade-
ma pulcherrimum à manu Domini. Ne
frangamur itaq; animis: nec inpatientiâ
obmurmuremus Deo, si qvando ingrue-
rint adversa: sed ærumnarum brevitate,
& spe promissæ liberationis, vitæ æternæ,
ac resurrectionis & glorificationis corpo-
rum, nos erigentes, humiliemur sub po- *1. Pet.* 5.
tenti manu Dei, ut nos in tempore extol-
lat, omni curâ in eum conjectâ, cum illi
curæ simus: Et cum Davide dicamus: *IE-* *Psal.* 27.
HOVA Lux mea, & salus mea à qvo ti-
mebo? *IEHOVA* fortitudo vitæ meæ,
à qvo pavebo? Si posuerint adversum
me castra, non timebit cor meum, Si con-
surgat adversum me bellum hujc ego fido.
defecissem nisi credidissem me visurum
bonitatem *IEHOVÆ* in terrâ viven-
tium. Cur igitur dejecta es anima mea, & *Psal.* 42.
cur personas in me? expecta Deum qvia
adhuc confitebor ej, qvod sit salus vultus
mei, & Deus meus. Non enim solum De-
us avxilium & liberationem in hoc mundo
se invocantibus promisit, cum non dese- *Psal.* 50.
rat in seculum: Sed si dolore affecerit, *Thren.* 3.
rursum misereatur, secundum multitudi-

1. Cor: 10. nem miserationum suarum, nec sinat nos
tentari supra id qvod possumus, sed una
cum tentatione largiatur eventum, ut qve-
amus sufferre: Verùm etiam postqvam
probati fuerimus, accipiamus coronam
Iacob. 1. vitæ, qvam promisit Deus ĳs qvi dilecti-
one eum proseqvuntur. ut sicuti in mun-
Rom. 8. do cum Christo patimur, & conformes
afflictionum ejus sumus: ita cum eo in
cœlis conglorificemur, & ej conformes
reddamur in fruitione æternæ fœlicitatis
& beatitudinis in regno Dei, & in revela-
1. Pet: 4. tione gloriæ ejus gavdeamus, exultan-
tes.

Hic etenim principalis finis est, qvem Deus in omni piorum castigatione & probatione sibi propositum habet.
in Psa. 60. Namq; vita nostra, ut Avgustinus scribit,
in hac peregrinatione, non potest esse si-
ne tentatione, qvia profectus noster per
tentationem nostram fit: nec sibi qvisq;
innotescit nisi tentatus, nec potest coro-
nari nisi vicerit, nec potest vincere nisi
certaverit, nec potest certare nisi inimi-
cum & tentationes habuerit. Qvamob-
rem variarum afflictionum & dolorum
certamina nos experiri, dum hujus vitæ
usum capimus, Divina vult bonitas, &
providentia, ut mortificato veteri Adamo,
cum

cum ſuis concupiſcentĳs, & tentationibus ac ærumnis, fide, precibus & patientiæ robore ſuperatis, ab eo glorioſâ vitæ coronâ ornari qveamus. Vndè ipſemet in Apocalypſi, ſuos ad conſtantiam & perſeverantiam hortatur inqviens: Eſto fidelis uſq; ad mortem, & dabo tibi coronam vitæ, victor non lædetur à morte ſecunda. *Apoc. 2.*

Atq; hactenus ea fuerunt qvæ nos dicturos recepimus de hiſtoriâ vitæ, gubernationis regnorum, & mortis lavdatiſſimi Principis, ac feliciſsimæ recordationis Regis *FRIDERICI* Secundi, & de prophetiâ Eſaiæ in qva de mundi ſecuritate cæcitate & ἀναλγησία qveritur, cavſſasq; proponit, cur Deus pios & illuſtres viros citius à mortalium conſortio ſubducat, & qvam benè ac beatè cum illis actum ſit, commonſtrat. Plura & meliora in præſentia dicere, vetat non ſolùm temporis hujus, qvo circumſcribimur, anguſtia, verumetiam animi in hoc publico & graviſsimo omnium bonorum luctu, perturbatæ cogitationes.

O *DOMINE DEVS*, magne & metuende, qvi pactum clementiamq; ſervas erga tui amantes, & tua præcepta ſervantes, peccavimus, culpam commiſimus, impiè & contumaciter à tuis præceptis & inſti- *Dan. 9.*

inſtitutis deflectentes. Noxam noſtram
Pſalm. 51. agnoſcimus, noſtrumq́; peccatum nobis
ſemper obverſatur. In te, in ſolum te peccavimus, teq́; offendimus, ut dictorum tuorum æqvitas *judicij*q́; puritas appareat,
Pſal. 119. Scimus igitur æqvas eſſe tuas ſententias.
nosq́; rectè à te premi. *juſtus* es *IEHOVA*, rectaq́; ſunt tua *judicia*. Verùm ne
Pſalm. 79. memineris iniqvitatum noſtrarum priorum. Propera in nos uti tua miſericordia, nam valdè ſumus attenuati, ſuccurre nobis, Deus, noſtræ ſalutis, tui nominis gloriæ cavſſa, nos libera, & noſtris peccatis veniam da tui nominis gratia, propter fili-
Philip. 2. um tuum unigenitum, qvi factus eſt tibi obediens ad mortem, mortem avtem crucis, ut crimina noſtra expiaret. Ne nos à
Pſalm. 51. tuo conſpectu *rejice*, neve nobis tuum
Pſalm. 119. ſanctum Spiritum avfer: nec nobis ex ore eripias verbum veritatis, ſed ſint & maneant hæc regna Eccleſiæ tuæ hoſpitia, in
Coloſſ. 3. qvibus Sermo Chriſti opulenter inhabitet, ſummâ cum Sapientiâ: Et tu inſtar
Iohan. 4. patris Cœleſtis, in ſpiritu & veritate, à veris adoratoribus colaris & invoceris:
Philip. 2. nosq́; omnes cum timore & tremore noſtram ſalutem conficiamus.

Deindè cum tua reqvirant mandata, ut fiant precationes, orationes, & poſtula-

tiones

tiones & gratiarum actiones, pro Regibus 1. *Tim.* 1.
& omnibus in dignitate aliqva conſtitu-
tis, te qvi pupillos & viduas ſublevas, ſup- *Pſal.* 146.
plici mente oramus, ut ſereniſsimam Regi-
nam *D. SOPHIAM* conſerves, ejq; bene-
dictionem concilies æternam, eam tui vul- *Pſalm.* 21.
tus gavdio lætificans, & in hoc graviſsimo
luctu & dolore, ſpiritu principali ſuſten-
tans, qvo redditâ tuæ læticiâ defenſionis *Pſalm.* 51.
& avdito gavdio ac voluptate gratiæ ac
conſolationis tuæ, exultent membra à te
contuſa.

Illuſtriſsimum qvoque Principem
Dominum *CHRISTIANVM IIII.* *Pſalm.* 21.
qvem egregiis affeciſti beneficiis, & cujus
capiti avream impoſuiſti coronam, dum
eum elegiſti Regem populi tui, & judicem *Sapien.* 9.
filiorum ac filiarum tuarum, tuaq; provi-
dentiâ patri ſucceſſor in regno deſignatus
eſt, erudi intellectu, & qva via ej ſit eun- *Pſalm.* 32.
dum oſtende, ipſum regens. Ætatem ætati *Pſalm.* 61.
Regis adjice, ut ejus anni perpetuentur ſe-
culis, habitetq; æternum apud Deum, ſub
clementiæ fideiq; cuſtodiâ: & fidelis Ec-
cleſiæ nutricius fiat, populumq; tuum ex *Eſai.* 49.
æqvo, inopes tuos ex jure olim judicet, *Pſalm.* 72.
fravdatores confringens.

Te etiam precamur qvi nos orpha-
nos te non relicturum promiſiſti, ut libe-

ros

Pſalm. 91. ros Regios cæteros, tuâ alâ protegas, ſub-
qve pennis tuis cuſtodias, qvo filij qvidem
Pſal. 144. ſint creſcentibus ſimiles plantis in pueritiâ,
filiæ verò qvaſi angulares qvædam colum-
næ templi ſimilitudine inciſæ: & ſimul
Lucæ. 2. omnes Chriſti exemplo ſapientia & ætate
& gratia, cum apud Deum, tum apud ho-
mines proficiant.

Prover. 8. Præterea tibi, ſumme pater, cujus eſt
cõſilium, ſapientia & fortitudo, cviq; pru-
dentia es: per qvem Reges regnant, & gu-
bernatores juſta decernunt, toto pectore
ſupplicamus: ut illuſtres Dominos Prore-
ges, cum reliqvis ampliſsimis, generoſiſsi-
mis, & omnium virtutum lavde præſtan-
tiſsimis horum regnorum patribus ac Se-
natoribus, qvorum humeris gubernationis
onus poſt pientiſsimi Regis obitum impo-
Pſalm. 91. ſuiſti, oculis miſericordiæ aſpicias, ne qvid
mali ipſis accidat, neq; clades eorum do-
Sapient. 9. mum accedat. Demitte illis ſapientiam tu-
am ex ſacris cœlis & à tuo glorioſo ſolio:
mitte eam, ut præſtò cum eis laboret, intel-
ligantq; qvid tibi ſit gratum (novit enim
illa & proſpicit omnia) utq; ipſis in omni-
bus eorum actionibus, ita prudenter præ-
eat, ut in ſua gloria cuſtodiat, & accepta
ſint opera eorum tibi, tuumq; populum
juſtè dijudicent, tenues & egenos liberan-
tes,

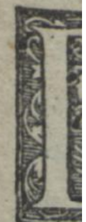
tes, & ab impiorum defendentes injuria, *Pſalm.* 82.
qvò tranqvillam ac qvietam vitam aga- *1. Tim.* 2.
mus cum omni pietate ac honeſtate.

Florentiſsima qvoq; harum terrarum
Nobilitas, Magiſtratus omnes, cunctiq; re-
gni ſtatus, ordines & cives, habitent in *Pſalm.* 91.
præſidio ſupremi Dei, & degant in omni-
potentis umbra, ſtatuant *IEHOVAM*
ſibi eſſe fiduciam, arcemq; & Deum cuj
confidant. Sanctifica eos & nos omnes, ô *Iohan.* 17.
pater, in veritate tua, ut ſimus ſancti in om- *1. Pet.* 2.
ni vitâ, qvemadmodum tu ſanctus es: Et *Tit.* 2.
impietati mundaniſq; cupiditatibus vale
dicto, frugaliter & juſtè pieq; vivamus in
hoc ſeculo, expectantes ſperatam beatitu-
dinem, adventumq; glorioſum magni Dei
& ſervatoris noſtri Ieſu Chriſti, qvo ejjus *Tit.* 3.
beneficio juſti facti, fiamus hæredes vitæ
qvæ ſperatur æternæ.

Tu *IEHOVA*, regna inter nos, ut *Pſal.* 97.
exultet tellus, aſta in congregatione divi- *Pſal.* 82.
nâ, in medio Deorum judicans, ne deſere *Pſalm.* 38.
nos, *IEHOVA* Deus noſter, ne nobis ab-
eſto: Neve in jus nobiſcum qvi tui ſumus *Pſal.* 143.
venito, nam coram te nemo mortalium
abſolvetur. Noli in furore tuo in nos *Pſalm.* 6.
animadvertere, noli in irâ tua nos punire.
Si etenim tu vitia obſervaveris, qvis ſuſti- *Pſal.* 130.
nebit? propera nobis ſuccurrere, ô Do-
mine

Zachar. 2. mine salus nostra. Esto nobis murus igne-
Psal. 59. us per circuitum. Defende nos ab hosti-
bus nostris, contra nostros infestos nos
protege. Nos verò tuam canemus poten-
tiam tuamq; benignitatem maturè lavda-
bimus, qvod nobis munimento perfugio-
qve fueris in periculosis nostris tempori-
Apoca. 7. bus. Benedictio & gloria, & sapientia &
gratiarum actio, & honos & poten-
tia, & vires *DEO* nostro in
perpetua secula.
Amen.

MEMORIÆ ET VIRTUTIBUS

SERENISSIMI ET PIENTISSIMI PRINCIPIS, DIVI FRIDERICI 2. Daniæ & Norrigiæ &c. Regis, ad tumulum mœstus parentabat

NICOLAUS ARCTANDER Nidrosiensis.

Anica qvi qvondam, FRIDERICE SECUNDE, gerebas
Sceptra, sed egregiâ nulli virtute Secundus,
Sicne petis cœlos, cœlestibus addite divis?
Sicne tuam linqvis Reginam? pignora casti
Conjugij? civesq; tuos? qvi tristia fata
Incusant, luctuq; tui testantur amorem
Ingenti, & mœsto ducunt suspiria fletu?
Scilicet hoc pietas, superis gratissima virtus
Efficit, & syncera Fides, qvæ sangvine Christi
Nititur, & pretio qvo mundi crimina solvit,
Rebus ut humanis demptus, novus incola posses,
In cœlo fieri, dapibusq; accumbere Divûm.
Nos contra infandis peccatis noxia turba,
Indigni fuimus te tanto Principe, tantis

Virtutum numeris instructo munere summi
Iovæ, qvi certis moderatur Legibus orbem.

Qvas etenim segetes virtutum pagina sacra
Sceptrigeris ratione viris præscribit, ut altas
Imperij curas ampli, commissaq́ regni
Munia, felices procurent omine dextro,
Has FRIDERICVS, avis, atavisq́ potentibus ortus,
Eximijs, vivâ referebat imagine, donis.

Nam pietate Deum coluit, divina secutus
Mandata assiduè, studio contraria nunqvam
Ad vitia inflexit sensus, nec turpibus ausis
Indulgens, fœdo maculavit crimine vitam.
Liber & humanus, nec turpi deditus unqvam
Lucro, magnanimus, mansvetus, providus, æqvus.

Adde qvòd & sapiens fuerit, pulcherrima re-
Cognitio, claram lustrabat lumine mentem. (rum,
Consilijsq́ potens, prudenter maxima gessit
Marte, togâq́ simul. Veri insuperabile numen,
Excoluit graviter, mendacia vana refellens,
Verba fidemq́ levi non passus pingere fuco.
Os cordis sensus, ac sensa cor oris habebat.

Iusticiæ fido servavit pectore Leges,
Iudicijs æqvis solitus decernere cavssas.
Munera largiri meritis, & præmia, dignum
Rege putabat opus: Non capto munere justos

Con-

Condemnare viros, & noxâ absolvere sontes.
Hæc sunt insignem qvæ reddunt nomina Regem.
Sed qvid ago? tenui si coner dicere versu
Virtutes omnes, frustra numerare marinæ
Stultus aqvæ videar guttas, pelagiq; furentis
Turbine commoto, pulsent qvot littora fluctus.
Rex fuit ille qvidem, sed tantis dotibus auctus
Corporis & mentis: tam majjestate verendus:
Vt meritò Regem summo fateamur Olympo
Donatum regnis nostris, qvi rore benigno
Aspersus Divûm, cœlesti numine pectus
Implevit, tristes ut qvos Ecclesia casus
Sustinet in mundi pelago, violentibus acta
Insidijs, posset gratâ lenire medelâ,
Rebus & humanis operâ succurrere lapsis.
Sed lachrymæ includunt meditanti plurima vocem,
Et tenues rumpunt laudes. Pater optime rerum,
Ne scelerum memori vindictam mente reposcas
A miseris, rigidâ nec vitæ crimina lance
Excutias: clemens sed nostris annue votis.
Da veniam factis: & qvæ nos dira pericla
Exercent, avt dura manent, atq; aspera fata
Propitius depelle precor: Ne Lerna malorum
Funditus extirpet nostram cum nomine gentem.
Tu juvenem tanto prognatum Rege, paterno
Qvi residet solio, magni spes altera regni,

Virtutum eximijs verarum dotibus auge,
Felicem servans longævi in Nestoris annos.
Vt regat hic patriæ patrijs virtutibus urbes,
Ac pietate gerat se dignum nomine Christi,
Et queat everso tandem succurrere mundo.
Sint tibi res curæ Procerum, sanctiq; Senatus
Regnorum: coëant placido præcordia motu,
Et pacis sectentur opus, sic sensibus uni,
Ne discors unquam turbet sententia mentes.
Sint unum, statuant unum, meditentur & unum,
Relligione, animisq; pares. Spirabile numen
Pectora collustret sapienti lumine, rebus
Vt proprijs semper præponant commoda regni,
Iusticiamq; colant, juncto pietatis amore.

ALIA

ALIA PARENTATIO DE EODEM AVTORIS EIIVSDEM.

Hîc pietas, hîc sancta fides, sapientia, virtus,
Et fortitudo bellica,
In tumulo, tenui reqviescũt pulvere tectæ,
Premente mortis impetu.
Corporis exuvias etenim prope busta parentis,
Hac collocavit urnulâ,
Danica qvi tenuit FRIDERICVS sceptra secundus,
Verè secundus nemini.
Is PIETATE Dei coluit venerabile numen
Totus fideli pectore.
Relligionis amans, divini dogmata verbi
Amplexus est fiduciâ
Cordis, & in Christi delicta cruore piata
Persvasus ipse credidit.
CONSILIIS, etiam rerum moderatus habenas,
Prudentiâ plenißimis,
Imperio multum provexit commoda Regni,
Ecclesiæ & pomæria.
VIRTVTVM studijs tantum caput extulit, unus
Exemplar ut mortalibus
Principis eximij tribuat. Strictißima jura
Sic miscuit clementiâ,
Ne sontes ferrent impunè enormia facta,
Morumq́ turpidinem:

Nec tamen ad rigidam nimium sua crimina lancem
Punita possent conqveri.
Virtutem si qvis multo sudore parabat,
Expertus est hîc præmia,
Iusticiæ, nunqvam fuscabant munera, vultus:
Nec æqvitatem judicis
Flectebant hominum respectus. Crimina cavssam
Gravant, sed innocentia
Sublevat, atq; reum solvit formidine pœnæ,
Actoris & calumniâ.
DIVITIÆ PACIS tribuebant nomen & omen
Hujc Principi clarissimo.
Pacis amans etenim non in discrimina Martis,
Belli perosus semina,
Sponte suâ cives conjecit. Marte petitus
HEROS erat FORTISSIMVS.
Vt Leo terribilis prædas agitare cruentas
Assvevit uncis ungvibus:
Sic FRIDERICVS ovans prostravit fulmine belli,
Fregitq; vires hostium,
Magnanimiq; Ducis meruit præconia, promptus
Armis, manu & prudentiâ.
Hev pietas, hev sancta fides, Sapientia, virtus
Hev fortitudo bellica,
Hoc igitur tumulo reqviescunt, obruta fatis,
Terræq; pressa cespite.

Non

Non tamen hæc fatis cedunt, terrâvé teguntur,
Tanto gravata pondere,
Vivida qvin semper florebit fama, virumq́
Cum maximis virtutibus,
Sydera dum lucent, dum cœlos Luna pererrat,
Seris dicabit posteris.
Ossa capit tumulus, virtutis gloria, mundum,
Et fama complet inclyta.
Spiritus astra colit, superum lætissima regna,
Malis levatus omnibus.
Nostra igitur fusè qvamvis incommoda flemus,
Patremq́ demptum patriæ:
Sors tamen hæc Regi nobis gratanda beata est,
Et triste dicendum Vale.

